

ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับ

ครูต้นแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ ปลูกวิญญาณล้านนา ให้ผู้เรียนศึกษา สละอ ซอ ซิ่ง่า
ครูกิจชัย สองเนตร ครูต้นแบบ ปี 2541
วิชา ดนตรี
ระดับ ประถมศึกษา

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรีน

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ร าร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบำ การปฏิรูปการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ าบลูกวิญญานล้านนา ให้
ผู้เรียนศึกษา สะล้อ ซอ ซิ่งำ

โดย ครูกิจชัย ส่องเนตร, กรุงเทพฯ : 2545.

90 หน้า

ISBN974-241-256-1

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. กิจชัย ส่องเนตร 3. ชื่อเรื่อง

าร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบำ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ าบลูกวิญญานล้านนา ให้ผู้เรียน-
ศึกษา สะล้อ ซอ ซิ่งำ

โดย ครูกิจชัย ส่องเนตร

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 37/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2545

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

โทรศัพท์ 0-2668-7123ต่อ 2325,0-2243-7914

โทรสาร 0-2243-7914

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

296 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0-2433-0026-7,0-2433-8586

โทรสาร 0-2433-8587

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัย-
และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครู
เครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง
เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่าง-
เต็มที่ เอกสาร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้ เป็นเอกสาร-
ที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและ-
พัฒนาการเรียนการสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริง-
ในการจัดการเรียนการสอนออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มี
ประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความ-
สำคัญและมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบ-
อย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน-
เก่ง ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียน-
สำคัญที่สุด และนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูป
การศึกษาของชาติสืบไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
กว่าจะเป็นครูต้นแบบ	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	7
การสอนแบบ : ปลูกวิญญูณล้านนา	
ให้ผู้เรียนศึกษา สะล้อ ซอ ซึง	8
การจัดทำโครงการสอน	9
ตัวอย่าง โครงการสอน	11
การจัดทำแผนการสอน	18
ตัวอย่าง แผนการสอน	22
ตัวอย่าง ใบความรู้	24
รูปแบบการสอนดนตรี	34
การวัดผลปลายภาคเรียน และปลายปี	48
ข้อเสนอแนวคิด เพื่อการเตรียมการสำหรับ	
ครูผู้สอนวิชาดนตรี	51
ข้อเสนอแนวคิด เพื่อการเตรียมสาระวิชาดนตรี	55
ภารกิจครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้	69
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	77
บรรณานุกรม	78
แนะนำครูต้นแบบ ปี 2541	79
คณะผู้ดำเนินการ	82

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ ๖ ปลูกวิถึญญาณล้านนา ให้ผู้เรียนศึกษา

สละอ ซอ ซึงำ

ครูกึจซึย สองเนตร ครูต้นแบบ ปี 2541

วิชา ดนตรี

ระดับ ประถมศึกษา

ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับ

ครูต้นแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ ปลูกวิถึญาณล้านนา ให้ผู้เรียนศึกษา สละ ซอ ซิง่า
ครูกิจชัย ส่องเนตร ครูต้นแบบ ปี 2541
วิชา ดนตรี
ระดับ ประถมศึกษา

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

.....การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จากการปฏิบัติ จะทำให้รู้จริงและแม่นยำ ตรงกันข้ามกับการสอนให้รู้โดยมิได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นจริง ซึ่งมักจะกลายเป็น การเรียนรู้เพียงให้สอนได้ หรือ เรียนรู้เพื่อนำไปลืมทิ้ง เสียโดยมาก

พระบรมราชาบาท ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

3 สิงหาคม 2521

แนะนำ

ครุฑต้นแบบ

.....การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จากการปฏิบัติ
จะทำให้รู้จริงและแม่นยำ ตรงกันข้ามกับการสอนให้รู้โดย
มิได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นจริง ซึ่งมักจะกลายเป็น การ
เรียนรู้เพียงให้สอนได้ หรือ ารเรียนรู้เพื่อนำไปลืมทิ้ง
เสียโดยมาก

พระบรมราชาบาท ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

3 สิงหาคม 2521

แนะนำ

ครุฑต้นแบบ

กว่าจะเป็น

ครูต้นแบบ

ครูกิจชัย ส่องเนตร เป็นครูเมื่อ ปี 2520 สอบบรรจุครั้งแรกที่โรงเรียนบ้านดู่ กิ่งอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน เมื่ออายุได้ 18 ปี วุฒิการศึกษา ป.กศ. ต้น จากวิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ โรงเรียนที่ทำการสอนนี้ เป็นถิ่นทุรกันดารมาก การสอนในสามปีแรกในการเป็นครูนั้น ตอนแรกรู้สึกตื่นเต้นกับการเป็นครูมาก ความคิดความอ่านประสบการณ์การสอนยังไม่มีอะไรเลย เมื่อพ้นงานทดลองปฏิบัติราชการแล้ว เริ่มมีสังคมการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครอง ชาวบ้าน ในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านการนำความรู้ที่เรียนมาใช้นั้น แทบจะไม่ได้ใช้อะไรเลยเพราะขณะนั้นการเรียนการสอนเป็นแบบ เลข คัด เลิก

การสอนแบบเลข คัด เลิกนั้น ความคิดเห็นส่วนตัวผม- ในขณะนั้น คิดว่าการที่มาเป็นครูด้วยความไม่พร้อมทั้งใจ อารมณ์ จากชีวิตที่เคยสุขสบายต้องมาลำบากในป่าในเขา โรงเรียนเล็กๆ ชาวบ้านก็ไม่ค่อยจะรู้จักกัน วางตัวลำบาก การสอนตามครูรุ่นพี่ คือ เข้าสอนวิชาเลขคณิต สายสอนวิชาคัดไทย พอตอนบ่ายก็ให้เตะ-

ฟุตบอล เป็นเด็กเรียน สอนโดยใช้ครูเพียงคนเดียวสอนทุกวิชา-
 นั้น เป็นอยู่กันเช่นนี้

ในระหว่างที่สอนในโรงเรียนชนบท สิ่งที่ได้พบได้เห็นคือ
 แหล่งผลิตดนตรีพื้นบ้าน ประเภทซึงและสะล้อ จึงเกิดความชอบ
 เกิดแรงบันดาลใจ และความประทับใจ ทำให้ครูต้องใช้ความ-
 พยายามนั่งเฝ้าดูการประดิษฐ์สะล้อ การเทียบเสียง การประกอบ-
 สะล้อ การทาสี จนถึงการนำมาเล่นได้ เมื่อทำความรู้และได้สัมผัส-
 กับผู้ผลิตแล้วนำมาฝึกฝนด้วยตัวเอง ตระเวนของความรู้จากชาว-
 บ้าน พบศิลปิน พบคณะช่างซอ พยายามพาดตัวเองเข้าไปเรียน-
 แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมชาวบ้าน เช่น ร่วมงานต่างๆ บรรเลง
 ดนตรีบ้านศพ เล่นตามหนุ่มชาวบ้าน ร่วมกับทหาร ตำรวจ
 เจ้าหน้าที่ ระดับอำเภอ การเรียนรู้ด้านดนตรีในช่วงนี้นับว่ามีความ-
 พอใจในผลงานของตัวเองพอสมควร จึงเกิดความคิดต่อมาคิดว่า-
 ถ้านำเอาดนตรีเหล่านี้ นำมาสอนนักเรียนบ้าง คงจะสนุกสนาน
 และเป็นดนตรีในหมู่บ้านของเขาเอง จะได้นำไปใช้ได้

ต่อมาครูได้ย้ายมาสอนในโรงเรียนขนาดกลาง ชื่อโรงเรียน-
 บ้านหลายทุ่ง กิ่งอำเภอบ้านหลวง จึงคิดสอนดนตรีเชิงปฏิบัติ-
 จริงในโรงเรียน โดยเริ่มต้นการสอนเป่าขลุ่ย การจัดกิจกรรมการ-
 เรียนการสอนใช้วิธีการเขียนโน้ตแบบซอลฟา บนกระดานดำ
 เพลงที่ใช้สอนคือเพลงกราวกีฬา เพลงลอยกระทง ผลปรากฏว่า-
 ผู้บริหารได้เห็นผลงานของนักเรียน จึงให้การสนับสนุนอย่างมาก
 การสอนเป่าขลุ่ยประกอบจังหวะกลองเบส นักเรียนสามารถเดิน-

นำขบวนการแข่งกีฬาระดับอำเภอได้ นับว่าเป็นครูสอนดนตรี-อย่างเต็มภาคภูมิ และคิดว่าเดินทางถูกแล้ว มีความรู้สึกผูกพัน-กับเครื่องดนตรีและนักเรียน มีความอยากทำ โน้้นทำนี่ จึงได้-ขายความคิดว่าหากใครต้องการให้ไปช่วยสอนดนตรีแห่งอื่นนอก-เวลาสอนแล้ว จะอาสาสมัครใจไปช่วยอย่างเต็มที่ ระยะเวลาไม่-นานโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอต้องการให้ไปสอนวง-ดุริยางค์ โดยผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนอย่างดีด้วย จึงเป็นจุดเริ่ม-ต้นของการเป็นครูสอนดนตรี

ผลงานต่าง ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี-ที่บ้านภาคเหนือ วงสะล้อ ซอ ซึ่ง การสอนนักเรียนเป่าขลุ่ย-ในชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 และการจัดโครงการ-ซึ่งร้อยสาย สะล้อร้อยสาย ขลุ่ยร้อยเลา โดยเน้นให้ผู้เรียน-ทุกคนมีโอกาสได้เล่นดนตรีดนตรีที่บ้านและดนตรีไทย

ผลงานนักเรียนที่เคยได้รับรางวัล ได้แก่

1. การประกวดดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน ได้รับรางวัล-ชนะเลิศระดับจังหวัดน่าน 3 ปีติดต่อกัน คือปี 2531 - 2533
2. การประกวดบรรเลงดนตรีพื้นบ้านวงสะล้อ ซอ ซึ่ง ได้-รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่-จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่-แม่ฮ่องสอน และน่าน ปี 2536

ผลงานครูที่เคยได้รับรางวัล ได้แก่

1. ปี 2531-2534 ครูดีเด่นการสอนดนตรีไทยและดนตรี-

พื้นบ้าน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ได้รับรางวัล-
 ชนะเลิศครูผู้สอนดนตรีไทยดีเด่นของจังหวัดน่าน 3 ปีติดต่อกัน
 รับมอบเกียรติบัตรจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2. ปี 2531-2533 ครูผู้สอนปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นของ-
 ครูสภาจังหวัดน่าน ได้รับรางวัลครูดีเด่นของครูสภาจังหวัดน่าน
 3 ปีติดต่อกัน ได้รับเกียรติบัตรจากผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน

3. ปี 2534 ครูปฏิบัติงานสายผู้สอนระดับประถมศึกษา-
 มีผลงานดีเด่นระดับประเทศ ของครูสภา กระทรวงศึกษาธิการ
 ได้รับรางวัลโล่ เกียรติบัตร และเงินสด จากนายกรัฐมนตรี

4. ปี 2535 รางวัลศิษย์เก่าดีเด่นสายผู้สอน จากสถาบัน-
 ราชภัฏอุดรดิตถ์ ปี 2535 เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปีกรมการ-
 ฝึกหัดครู

5. ปี 2537 รางวัลครูผู้อุทิศ เสียสละเวลา ในการเรียน-
 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากสำนักงานคณะกรรมการการ-
 ประถมศึกษาแห่งชาติ

6. ปี 2541 รางวัลครูต้นแบบวิชาดนตรี จากสำนักงาน-
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การพัฒนาการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ที่ได้ศึกษาจาก-
 ศิลปินพื้นบ้านและเอกสารทางวิชาการต่างๆ นำมาสอนดนตรีพื้น-
 บ้านภาคเหนือวงสะล้อ ซอ ซึง และการเป่าขลุ่ยไทย โดยนำ-

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในโรงเรียน มุ่งเน้นให้เด็กทุกคนมี-
โอกาสได้เล่นดนตรี จึงกำหนดหลักการการจัดกิจกรรมการเรียน-
การสอนดังนี้

1. เป้าหมายสำหรับการสอนดนตรี ในโรงเรียน

การเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษา ถ้ามุ่ง-
ปรัชญาของการเรียนการสอนเพื่อเรียนดนตรีในการพัฒนา-
คุณภาพคนและคนออกไปพัฒนาคุณภาพชาติ ดังนั้น การจัด-
กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี จึงควรจัดขึ้นโดยมุ่งศึกษาพัฒนา-
ทักษะ ทักษะเป็นความคู่เคียง ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญ-
เฉพาะทาง ซึ่งสามารถแยกเป็นทักษะได้ดังนี้

- 1) ให้มีทักษะในด้านการฟังดนตรี
- 2) ให้มีทักษะในการร้องเพลง
- 3) ให้มีทักษะในการเล่นเครื่องดนตรี
- 4) ทักษะในการอ่านโน้ต

2 การสร้างมีความเข้าใจเรื่องของดนตรี

การสร้างมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน-
ดนตรีในโรงเรียนนั้น สามารถแบ่งแยกได้ดังนี้

- 1) ให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของ
รูปแบบดนตรี
- 2) เข้าใจถึงพัฒนาการ และประวัติความเป็นมาของ
ดนตรี

- 3) เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- 4) เข้าใจถึงดนตรีที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 5) ดนตรีเป็นเครื่องของการแสดงออกเฉพาะตัว

สรุปได้ว่า การสร้างความเข้าใจด้านดนตรี และให้เด็กได้เห็นรูปแบบการพัฒนาการ ประวัติความเป็นมา ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับศาสตร์อื่นๆ ดนตรีกับสังคมปัจจุบัน การแสดงออกของเด็กด้านดนตรี มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยพัฒนาให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ โดยเฉพาะความมีสุนทรีย์ขึ้นภายในตัวเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ :

ปลูกวิญญาณล้านนา

ให้ผู้เรียนศึกษา สละโอ ซอ ซิง

รูปแบบการสอนนี้ เป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอน-
 วิชาดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ใช้สอน-
 กับนักเรียนที่มีจำนวนมากถึง 650 คน 16 ห้องเรียน ในระดับ-
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรี
 จากเอกสารและหนังสือพฤติกรรมการสอนดนตรี ของ รอง-
 ศาสตราจารย์ ดร. อนุรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538) แล้ว จึงนำมาใช้เป็น-
 หลักในการปรับกระบวนการสอนให้สอดคล้องกับการสอนดนตรี-
 พื้นบ้าน ดังนี้

**การจัดกระบวนการเรียนการสอนดนตรี ที่เน้นผู้เรียน
 เป็นสำคัญ**

การเรียนการสอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ตามหลักสูตร
 สามารถจัดให้มีความหลากหลายได้ โดยนำกิจกรรมการเป่าขลุ่ย-

และการสอนดนตรีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ ครูได้จัดตั้งเป็นวงสละล้อ-
ซอซึ่งขึ้นในชั้นเรียน การเล่นสละล้อซอซึ่งเป็นศิลปะการแสดงของ-
ชาวบ้านในภาคเหนือ จะนำมาเล่นประกรรมพิธีบวงสรวง พิธี-
กรรมทางศาสนา ประเพณีการบวชนาค ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ
นอกจากนั้นยังสามารถเล่นเดี่ยวหรือบรรเลงเป็นวงได้โดยอิสระ
นับว่าเป็นการแสดงดนตรีของท้องถิ่น การถ่ายทอดเกิดจากภูมิ-
ปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ-
ซึ่งกล่าวในหลักสูตรประถมศึกษา

การจัดทำโครงการสอน

ในการเรียนการสอนดนตรี หลักสูตรเป็นเอกสารที่สำคัญ-
ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยปกติหลักสูตรมัก-
จะกล่าวถึงขอบเขตการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างกว้างๆ ครู-
ดนตรีจึงควรมานำหลักสูตรมาขยายเพิ่มรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทาง-
ที่เด่นชัดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยทั่วไป โครงการ-
สอนเป็นสิ่งที่ควรจัดทำขึ้นเป็นอันดับแรกเพื่อจุดประสงค์ แล้วจึง-
นำมาจัดทำบันทึกการสอน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนิน-
ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
และตามความมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้

1) โครงการสอน

โครงการสอน (Long-range plan) เป็นเอกสารที่จัดทำ-
ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนระยะยาว ซึ่งอาจ

จะทำในรูปแบบของโครงการสอนประจำภาคการศึกษา หรือโครงการสอนประจำเดือน เป็นต้น รูปแบบของโครงการสอนอาจมีได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้จัดทำว่า มีความประสงค์ให้มีรายละเอียดหรือต้องการเน้นสิ่งใด ในการเขียนโครงการสอนควรคำนึงถึงเนื้อหาจากหลักสูตรที่นำมาจัดให้มีรายละเอียดเป็นหัวข้อต่างๆ เรียงลำดับไป

2) เวลา

โครงการสอนควรคำนึงถึง เวลาที่เนื้อหาดนตรีแต่ละหัวข้อจะได้รับการนำไปสอน หรือช่วงเวลาในการสอนเนื้อหาแต่ละหัวข้อไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบ่งเวลาที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ตัวอย่างเช่น การวางโครงการสอนเป่าขลุ่ยระยะเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงลอยกระทง การกำหนดการสอนเป่าขลุ่ย ครูต้องวางเนื้อหากิจกรรมการเป่าขลุ่ยเพลงลอยกระทงในช่วงนี้ จึงเห็นได้ว่าการคำนึงหนึ่งของเวลาทำให้การจัดทำโครงการสอนมีประโยชน์โดยตรงกับกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีในเรื่องของความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหาดนตรี และช่วยให้การเรียนการสอนดนตรีดำเนินการไปอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง

3) เนื้อหา

เนื้อหาจัดได้ว่าเป็นหัวใจของโครงการสอน ทั้งนี้เพราะในหลักสูตรกล่าวถึงเนื้อหาทั้งหมดที่ควรสอนไว้ แต่มิได้มีการจัดแบ่งหัวข้อเนื้อหาถึงขั้นเป็นรายละเอียดที่จะนำมาใช้สอนได้ทันที

ในโครงการสอนที่ควรกล่าวถึง หัวข้อและรายละเอียดโดยสังเขป-
ภายใต้หัวข้อเนื้อหาหนึ่งๆ ไว้เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนขึ้นในการนำ-
การนำไปขยายเป็นเนื้อหาในการบันทึกการสอนต่อไป การจัดแบ่ง-
บรรจุเนื้อหาไว้ในโครงการสอนควรคำนึงถึง เพื่อความยากง่าย-
ของเนื้อหาการเรียงลำดับตามโครงสร้างของดนตรี ทั้งนี้เพื่อผู้เรียน-
จะได้รับความรู้ทางดนตรีอย่างเป็นขั้นตอน

ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้แก่ บทเพลงที่นำมาใช้-
สอน ทั้งนี้เพื่อความสอดคล้องของบทเพลงและเนื้อหาดนตรีในการ-
เรียนการสอนครั้งต่อไป

ตัวอย่าง โครงการสอน

โครงการสอน สามารถจัดทำได้หลายลักษณะตาม-
ความมุ่งหมายของผู้จัดทำ สำหรับวิชาดนตรี เนื่องจากเป็นวิชา-
ที่มีทั้งเนื้อหาและทักษะที่ต้องเรียนรู้ควบคู่กันไป การจัดทำ-
โครงการสอนอาจจะจัดทำในลักษณะของรายละเอียดเนื้อหาและ-
ทักษะตัวอย่าง แสดงถึงโครงการสอนตลอดปีการศึกษา ใน-
ลักษณะบอกรายละเอียดรายวิชา ปีการศึกษา ภาคเรียน ครั้งที่
สัปดาห์ที่ แผนการสอนที่ หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา จำนวนคาบ
ตามตารางตัวอย่าง

ตัวอย่าง โครงการสอน
โครงการสอนวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สัปดาห์ที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
1	-	ภาคเรียนที่ 1 การปฐมนิเทศ หน่วยที่ 1 กิจกรรม- เน้นจังหวะ	12 คาบ
2	1	การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำ- จังหวะ	3
3	2	การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำ- จังหวะ	3
4	3	การใช้อุปกรณ์ต่างๆ- ทำจังหวะ	3
5	4	การใช้อุปกรณ์ต่างๆ- ทำจังหวะ	3

สัปดาห์ที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
6	5	หน่วยที่ 2 กิจกรรม- การฟังและ ร้องเพลง	51 คาบ
7	6	การอ่านโน้ตเพลง- ไทย	3
8	7	การฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 1	3
9	8	การฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 2	3
10	9	การฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 3	3
11	10	การฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 4	3
12	11	การฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 5	3
13	12	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงไทยเดิม	3
14	13	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงไทยเดิม	3

ลำดับที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
15	14	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงไทยเดิม	3
16	15	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นเมือง	3
17	16	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นเมือง	3
18	17	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นเมือง	3
19	18	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นไทย- สากล	3
20	19	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นไทย- สากล	3
21	20	การขับร้องและเป่า- ขลุ่ยเพลงพื้นไทย- สากล	3
22	21	ทดสอบภาคปฏิบัติ การทดสอบภาค ความรู้	3 3

ตัวอย่าง โครงการสอน
 โครงการสอนวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 โรงเรียนราชานุกูล ภาคเรียนที่ 2

สัปดาห์ที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
		หน่วยที่ 2 กิจกรรม- เน้นการฟังและร้อง- เพลง	24 คาบ
23	22	การเป่าขลุ่ยเพลง- นานาชาติ	3
24	23	การเป่าขลุ่ยเพลง- นานาชาติ	3
25	24	การเป่าขลุ่ยเพลง- นานาชาติ	3
26	25	การขับร้องเพลงพระ- ราชินีพนธ์	3
27	26	การขับร้องเพลงพระ- ราชินีพนธ์	3
28	27	การขับร้องเพลงไทย (ตามถนัด)	3
29	28	การขับร้องเพลงไทย (ตามถนัด)	3

สัปดาห์ที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
30	29	การขับร้องเพลงไทย (ตามถนัด) หน่วยที่ 3 กิจกรรม- นาฏศิลป์	3 42 คาบ
31	30	นาฏยศัพท์	3
32	31	ภาษาท่าเบื้องต้น	3
33	32	การเล่นเครื่องดนตรี- พื้นเมือง ครั้งที่ 1	3
34	33	การเล่นเครื่องดนตรี- พื้นเมือง ครั้งที่ 2	3
35	34	การเล่นเครื่องดนตรี- พื้นเมือง ครั้งที่ 3	3
36	35	การเล่นเครื่องดนตรี- พื้นเมือง ครั้งที่ 4	3
37	36	การแสดงท่าทาง- ประกอบเพลงพื้น- เมือง	3
38	37	การแสดงท่าทาง- ประกอบเพลงพื้น- เมือง	3

สัปดาห์ที่	แผนการสอน	รายการสอน	จำนวนคาบ
39	38	การแสดงรำวงมาตรฐาน (รำมาซิมารำ)	3
40	39	การแสดงรำวงมาตรฐาน (รำมาซิมารำ)	3
41	40	การแสดงรำวงมาตรฐาน (ดอกไม้ของชาติ)	3
42	41	การแสดงรำวงมาตรฐาน (ดอกไม้ของชาติ)	3
43	42	การทดสอบภาคปฏิบัติ	3
44	43	การทดสอบภาคความรู้	3

การจัดทำแผนการสอน

1) การกำหนดจุดประสงค์

จุดประสงค์ที่ช่วยกำหนดการเรียนการสอนได้เด่นชัดควรเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือการเสนอแนะจุดประสงค์โดยใช้กิริยาที่สามารถสังเกตเห็นได้ว่าผู้เรียนกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสอนโดยตรง ดังนั้นการเสนอจุดประสงค์ของการเรียนการสอนจึงควรเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในบันทึกการสอน ได้มาจากการศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตร ประกอบกับแนวคิดที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รับ ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรม

ตัวอย่าง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ได้แก่ “นักเรียนสามารถบอกได้ว่าระดับเสียงที่ได้ยินสูงกว่าหรือต่ำกว่ากัน” “นักเรียนสามารถบอกได้ว่าเสียงดนตรีที่ได้ยินเป็นเสียงระนาดฆ้องวง หรือขลุ่ย จากเพลงที่ฟังได้ หลังจากได้ฟังเสียงเครื่องดนตรี ทั้งสามชนิดโดยการเล่นเป็นตัวอย่างของคุณ” เป็นต้น

2) การกำหนดเนื้อหา

เนื้อหาที่บรรจุไว้ในแผนการสอนได้วางแผนกำหนดเนื้อหาที่มีขอบเขต และความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นและเวลาในการสอน เนื้อหาควรมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์แนวคิด และกิจกรรม การเสนอเนื้อหาควรเขียนเป็นความเรียงที่-

ได้ใจความ นอกจากนี้บทเพลง (เนื้อร้องและโน้ตเพลง) ที่ใช้ประกอบกิจกรรมควรจัดเสนอไว้กับเนื้อหาด้วย ตัวอย่างของเนื้อหา ได้แก่

เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ ได้แก่ แกว่ง สะล้อ ซอ ซึ่งและเครื่องดนตรีไทยที่มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น ขลุ่ย กระจับปี่ ซออู้ ซอด้วง จะเข้ โทน รำมะนา เป็นต้น การจัดแบ่งเครื่องดนตรีไทยตามลักษณะของการทำให้เกิดเสียง หรือการเล่น คือ การดีด การสี การตี และการเป่า จึงได้ประเภทของเครื่องดนตรีไทยเป็น 4 ประเภท คือ

1. เครื่องดีด เช่น จะเข้
2. เครื่องสี เช่น ซออู้
3. เครื่องตี เช่น กระจับปี่
4. เครื่องเป่า เช่น ขลุ่ย

3 การกำหนดกิจกรรม

ในการกำหนดกิจกรรม ควรคำนึงถึงจุดประสงค์และแนวคิดเป็นสำคัญ โดยให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาด้วย นอกจากนี้การกำหนดกิจกรรมควรคำนึงถึงทักษะดนตรีด้วย กล่าวคือ ในการกำหนดกิจกรรมควรใช้ทักษะดนตรีพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะดนตรีไปพร้อม ๆ กับการเรียนเนื้อหาดนตรี กิจกรรมในแต่ละควมการเรียนควรมีต่าง ๆ กัน

ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ "การฟังเพลงไทยเดิม เช่น เพลง-

ลาวเซ็ง ลาวดวงเดือน ฯลฯ เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ เช่น ซอบัน-
ฝ้ายซอพระลอ ฯลฯ และบอกเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด
"ร้องเพลงตามถนัดที่นิยมในปัจจุบันที่มีสาระสร้างสรรค์พร้อมกับ-
เคลื่อนไหวเข้าจังหวะไปด้วย

4) การกำหนดสื่อการเรียน

การกำหนดสื่อการเรียนย่อม มีความสัมพันธ์กับกิจกรรม-
อย่างมาก โดยปกติการเรียนดนตรีมักมีสื่อการเรียนประกอบเสมอ
เช่น การเรียนร้องเพลง สื่อการเรียนคือโน้ตและเนื้อเพลง การเล่น-
เครื่องประกอบจังหวะ สื่อการเรียน คือ เครื่องประกอบจังหวะ-
ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ถ้าผู้สอนกำหนดกิจกรรมใดขึ้นมาและต้องการสื่อ-
การสอน ผู้สอนก็ต้องเตรียมสื่อการเรียนไว้ด้วย ซึ่งในขั้นที่ก-
การสอนภายใต้หัวข้อสื่อการเรียน จะมีรายละเอียดสิ่งเหล่านี้ไว้
เพื่อเตือนให้ผู้สอนเตรียมสิ่งต่างๆ ให้พร้อมก่อนที่จะทำการสอน
สื่อการเรียนด้านดนตรี เช่น แผนภูมิบทเพลง แผนภูมิจังหวะ
เครื่องเล่นเทป เทปเพลงที่ใช้สอน เป็นต้น

5) การกำหนดการวัดผล

การวัดผล เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน
เนื่องจากเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์-
หรือได้ผลอย่างไร การกำหนดการวัดผลจึงมีความสัมพันธ์โดยตรง-

กับจุดประสงค์และกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ไปถึงเนื้อหาด้วย การวัดผลควรกำหนดไว้ในทุกขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้การสังเกตดูว่าผู้เรียนสามารถประกอบกิจกรรมนั้นๆ ได้หรือไม่

นอกจากนี้ อาจจะมีการวัดผลในตอนท้ายของการเรียนการสอนในแต่ละคาบการสอนด้วยเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนในแต่ละครั้งที่สอน ซึ่งทำได้ด้วยการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจจะใช้แบบทดสอบสั้นๆ ตัวอย่าง การวัดผลและประเมินผล เช่น “สังเกตดูว่านักเรียนสามารถร้องเพลงได้ถูกต้อง” “นักเรียนตอบคำถามผู้นำได้ถูกต้อง” เป็นต้น

๑ การบันทึกในหัวข้อหมายเหตุ

ในบันทึกการสอน ควรจะมีส่วนที่เป็นหมายเหตุไว้ด้วยเพื่อใช้บันทึกข้อสังเกตหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนคิดว่าควรบันทึกไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน หรือการเตรียมบันทึกการสอนในครั้งต่อไป ดังนั้นภายหลังจากสอนแต่ละครั้ง ผู้สอนควรรวบรวมสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ หรือข้อสังเกตต่างๆ ไว้ และบันทึกไว้ในหัวข้อหมายเหตุ

แผนการสอน

การจัดรูปแบบของแผนการสอนวิชาดนตรี ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความต้องการของผู้สอนเองว่ามีความประสงค์

อย่างไร บันทึกการสอนอาจมีรูปแบบเป็นตาราง ซึ่งแบ่งเป็นช่อง โดยมีหัวข้อต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในแต่ละช่วง หรืออาจจะเป็นในรูปแบบหัวข้อ และมีเนื้อความเรียงลำดับแบบการเสนอเนื้อหาแบบความเรียงดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่าง แผนการสอน

แผนการสอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 แผนที่ 5 เรื่อง โน้ตเพลงไทย เวลาเรียน 3 คาบ

สาระสำคัญ

โน้ตเพลงไทย คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงร้องหรือเสียงดนตรี

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอ่านสัญลักษณ์โน้ตเพลงไทยแบบอักษรได้
2. นักเรียนสามารถท่องโน้ตทำนองเพลงลาวเซ็งได้
3. นักเรียนสามารถท่องโน้ตประกอบจังหวะเพลงลาวเซ็งได้

เนื้อหา

1. การอ่านสัญลักษณ์โน้ตเพลงไทย
2. การท่องโน้ตเพลงไทยเดิม
3. การปฏิบัติท่องโน้ตประกอบจังหวะเพลงไทยเดิม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน
<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนนั่งสมาธิภายในเวลา 2 นาที แล้วฟังครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงเพลงลาวเซิ้ง แล้ว ปรบมือตามอัตราจังหวะเสียงฉิ่งคอยสังเกตทำนองเพลงลาวเซิ้ง แล้วคิดชื่อเพลงไทยเดิมอื่นๆ ที่มีอัตราจังหวะเหมือนกัน 3. นักเรียนศึกษาสัญลักษณ์โน้ตเพลงไทย โดยอ่านอักษร โด เร มี ฟา ตามลำดับ 4. นักเรียนเขียนบันไดเสียงโน้ตแบบอักษรและเขียนตัวย่อของโน้ตแบบอักษร แล้วฝึกอ่านไล่เสียงขึ้น-ลง จนอ่านได้ดี 5. นักเรียนอ่านโน้ตเพลงไทยเดิมโดยครูเป็นผู้ควบคุมอัตราจังหวะอัตรา 2 ชั้น 6. นักเรียนฝึกปฏิบัติการท่อนโน้ตเพลงลาวเซิ้ง ประกอบจังหวะ 7. ครูอธิบายข้อควรแก้ไขและเพิ่มเติมเทคนิคการท่อนและการกำกับจังหวะ 8. นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติท่อนโน้ตเพลงลาวเซิ้งประกอบจังหวะอัตรา 2 ชั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารใบความรู้ โน้ตเพลงไทย - แผนภูมิสัญลักษณ์ โน้ตเพลงแบบอักษร - แผนภูมิโน้ตเพลงเซิ้ง

ตัวอย่าง ใบความรู้

1. ใบความรู้เรื่องโน้ตเพลงไทย

โน้ตเพลงไทย

- โน้ตเพลงไทย คือ เครื่องหมายที่ใช้แทนเสียงร้องหรือเสียงดนตรี

สัญลักษณ์โน้ตแบบอักษร

โด	=	ด
เร	=	ร
มี	=	ม
ฟา	=	ฟ
ซอล	=	ซ
ลา	=	ล
ท	=	ท

2. แผนภูมิโน้ตเพลงไทยเดิม

โน้ตเพลงลาวเซ็ง

—ด	ร ม ซ ร	—	-ม-ร	---ด	ร ม ซ ร	ม ร ด ร	-ม-ซ
—ม	ซ ล ด ซ	-ม	ร ด ร ม	-ซ-ล	-ด-ร	ม ร ด ล-	-ด-ซ
—ซล	ซ ซ ซ ซ	-ซ-ล	ด ร ม ล	-ซ-ม	-ซ-ล	ซ-ล	ด ร ม ซ
-ซ-ล	ซ ซ ซ ซ	ซ ม ร ด	-ร-ม	--ซ-	-ซ-ร	ม ร ด ร	-ม-ด

ตัวอย่าง แผนการสอน
แผนการสอนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แผนที่ 6 เรื่อง การเป่าขลุ่ยเพียงออ ครั้งที่ 1
เวลาเรียน 3 คาบ

สาระสำคัญ

เครื่องดนตรีไทย เป็นภูมิปัญญาของชาวไทย มีเอกลักษณ์-
เฉพาะควรแก่การส่งเสริมและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีให้-
พัฒนาสืบไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายและส่วนประกอบของ
ขลุ่ยเพียงออได้
2. นักเรียนสามารถนับจับขลุ่ย ปิด-เปิดนิ้วได้ถูกต้องตาม
ตำแหน่งโน้ตขลุ่ย
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติชุดฝึกที่ 1 เรื่องการฝึกเป่าขลุ่ย
เพียงออได้
4. นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินและชื่นชมใน
ผลงาน

เนื้อหา

1. ความรู้เรื่องขลุ่ยเพียงออ
2. วิธีการฝึกขลุ่ยเพียงออ ชุดฝึกครั้งที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน
<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนนั่งสมาธิภายในเวลา 2 นาที แล้วฟังครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. ครูเล่าเรื่องพระอภัยมณี มีความสามารถในการเป่าปี่สามารถกล่อมให้คนหลับไหลมากมาย นักเรียนเกิดจินตนาการครู สาธิตการเป่าขลุ่ยเพียงออ พยายามให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทราในเสียงขลุ่ย อยากรู้ อยากเรียน 3. นักเรียนศึกษาความหมายและส่วนประกอบของขลุ่ยเพียงออ เขียนลงในสมุดของนักเรียน แล้วอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างขลุ่ยเพียงออและขลุ่ยหลีบและขลุ่ยชนิดต่าง ๆ 4. นักเรียนฝึกนั่งจับขลุ่ยปิด-เปิดนิ้วมือตามตำแหน่งที่กำหนดให้ โดยสังเกตเรียนรู้จากครูสอนแบบเลียนแบบ 5. นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกเป่าขลุ่ยเพียงออ ตามแบบฝึกชุดที่ 1 6. นักเรียนทุกคนออกมาแสดงการเป่าขลุ่ยหน้าชั้นเรียนเป็นรายกลุ่มช่วยกันคัดเลือกกลุ่มที่มีความสามารถดี มีทักษะการเป่าดีเด่น สมควร 	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสาร ใบความรู้ เรื่องขลุ่ย - แผนภูมิ การเป่าขลุ่ยเพียงออ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน
<p>7. นักเรียนทุกคนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติชุดฝึกที่ 1 อีกครั้งหนึ่ง ครูสอดแทรกกติขธรรม ด้านความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น แล้วนักเรียนคิดว่าถ้านักเรียนจะฝึกเป่าขลุ่ยให้ได้ดีที่สุดควรมีคติประจำใจอะไรบ้าง เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานย่อมมีอุปสรรค - เป่าขลุ่ยวันละนิด จิตแจ่มใส ฯลฯ <p>8. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางการฝึกเป่าขลุ่ย โดยตั้งคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทำอย่างไรจึงจะจดจำตำแหน่งโน้ตขลุ่ยได้แม่นยำ 2) ทำอย่างไรจึงจะปิด - เปิดนิ้วได้ตรงตามความต้องการรวดเร็วและถูกต้อง 3) การใช้ลมเป่าขลุ่ยมีวิธีกำหนดลมหายใจอย่างไร 4) การนำไปใช้ฝึกเพิ่มเติมที่บ้านมีวิธีการแบบไหน 	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการสอน
<p>9. นักเรียนและครูช่วยกันสรุป ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเก็บรักษาและการทำความสะอาด สะอาดขลุ่ย 2) การนำไปฝึกเป่าโดยไม่รบกวนผู้อื่น จนเกิดความรำคาญ 3) การขอคำแนะนำจากผู้อื่น เมื่อมีปัญหา 	

ตัวอย่าง ใบความรู้

แผนที่ 6 เรื่องการฝึกเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 1

ความรู้เรื่องขลุ่ย

ขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องเป่า ใช้บรรเลงในวงเครื่องสาย วงมโหรี วงปี่พาทย์ไม้นวม ขลุ่ยมีหลายชนิดคือ

1. ขลุ่ยหลีบ เป็นขลุ่ยที่มีขนาดเล็ก ความยาวประมาณ 35 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. มีระดับเสียงสูง ใช้บรรเลงในวงเครื่องสายคู่ และวงเครื่องสายปี่ชวา

2. ขลุ่ยเพียงออ เป็นขลุ่ยขนาดกลาง ความยาวประมาณ 45 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.5 ซม. มีระดับเสียงปานกลาง ใช้บรรเลงในวงเครื่องสายวงเล็ก เครื่องสายเครื่องคู่ วงปี่พาทย์

ไม้นวม และวงมโหรี

3. ขลุ่ยอู้ เป็นขลุ่ยขนาดกลาง ความยาวประมาณ 60 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 ซม. ใช้บรรเลงในวงมโหรีเครื่องใหญ่ และวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

4. ขลุ่ยกรวด ขนาดโตกว่าขลุ่ยหลิบ แต่เล็กกว่าขลุ่ยเพียงออ ความยาวประมาณ 40 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.2 ซม. เสียงสูงกว่าขลุ่ยเพียงออหนึ่งเสียง ใช้บรรเลงในวงเครื่อง-สายผสมด้วยเครื่องดนตรีสากล เช่น เครื่องสายผสมเปียนโน เครื่อง-สายผสมแอคคอร์ดियัน เป็นต้น

เสียงขลุ่ย

เสียงขลุ่ยเกิดจากการเป่าลมผ่านรูเป่าเข้าไปในตัวขลุ่ย โดยตรง การบังคับลมเป่าเข้า-ออกด้วยเทคนิควิธีต่างๆ จะทำให้เกิดเสียง 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เสียงต้อ (เสียงธรรมชาติ) คือ เสียงตามระดับเสียง-ธรรมชาติของขลุ่ย 8 เสียง คือตั้งแต่เสียงโดต่ำ ถึงโดสูง

2. เสียงแหบ (เสียงสูง) คือ เสียงที่เกิดจากการเป่าลมแรง-ขึ้น ทำให้ได้เสียงเพิ่มขึ้นจากเสียงเดิม 4 เสียงคือ เร สูง ถึง ซอลสูง การเป่าลมแรงนี้เรียกว่า "ลมแหบ"

การฝึกเป่าขลุ่ย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเสียงขลุ่ยเกิดจากการเป่าลมเข้าไป

ในตัวขลุ่ย ดังนั้น การฝึกเป่าขลุ่ยจึงควรเริ่มจากการฝึกเป่าลม จากช่องท้องของผู้เป่าเข้าสู่ขลุ่ยทางรูปากขลุ่ย ซึ่งมีเทคนิควิธี ดังนี้

1. ผู้เป่า สูดลมหายใจเข้าท้องให้เต็มท้องแล้วค่อยๆ ปลดลมออกทางปากทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอจนลมหมดท้อง แล้วสูดลมหายใจเข้าท้องให้เต็ม (จับที่ท้องจะป่องขึ้น) แล้วปลดลมออกทางปากเช่นเดิม ฝึกเช่นนี้หลายๆครั้ง สังเกตว่าเป่าลมได้สม่ำเสมอเป็นปกติ

2. ฝึกเช่นเดียวกับข้อ 1 แต่ให้นับจังหวะในใจไปด้วยว่าลมหมดท้องเมื่อไร ครั้งต่อไปพยายามทำให้ได้นานขึ้นกว่าเดิมเรื่อยๆ จนได้นานที่สุด

3. ฝึกเป่าลมเข้าสู่รูเป่าขลุ่ยโดยยังไม่ปิดรูขลุ่ยเพียงแต่เป่าให้เกิดเสียงธรรมชาติสม่ำเสมอ ผู้สอนควรสังเกตและแนะนำให้ผู้เป่าในท่าสบาย เพื่อจะได้เพิ่มพลังลมในการเป่าได้ดียิ่งขึ้นการประกบริมฝีปากลงบนปากขลุ่ยให้ทำดังภาพ

เมื่อผู้เป่าสามารถบังคับลมได้แล้วให้ฝึกเป่าขลุ่ยโดยไม่ปิดรูต่อไปอีก โดยปฏิบัติตามวิธีการข้อ 1 และ 2 ผู้สอนต้องคอยสังเกตว่าเสียงที่เกิดขึ้นเป็นเสียงธรรมชาติสม่ำเสมอต่อเนื่องกันไปหรือไม่อย่างไร แล้วให้แก้ไขและฝึกเป่าต่อไปหลายๆ ครั้งจนทำได้ดีที่สุด

4. การฝึกเป่าขลุ่ยตามโน้ต ก่อนเริ่มเป่าขลุ่ยตามโน้ต ครูแนะนำท่าทางการจับขลุ่ยและการวางนิ้ว ใช้นิ้วชี้จับขลุ่ยตอนบน-

ให้นิ้วนางปิดตำแหน่งเสียงซอล ฝึกการปิดเสียงลา นิ้วชี้ปิดเสียงทรี และนิ้วหัวแม่มือปิดรูค้ำ

5. เมื่อทราบตำแหน่งเสียงบนรูขลุ่ยครบแล้ว จึงเริ่มฝึกหัดเป่าขลุ่ยเป็นเสียงตามโน้ต แล้วเริ่มเป่าจากเสียงซอล ก่อน เพราะเป็นเสียงที่ใช้ลมธรรมชาติเป็นตำแหน่งที่ปิดรูง่าย ให้เป่าโดยการบังคับลมตามข้อ 3 และเปิดรูไล่เสียงขึ้นไปจนถึงเสียงโด แล้วไล่ลงมาถึงซอล ส่วนมือขวาให้จับตอนล่างในลักษณะพุงตัวขลุ่ยไว้ให้มั่นคง เมื่อฝึกไล่เสียงขึ้นลงแล้วจึงฝึกเป่าตามโน้ตแบบฝึกหัดดังนี้

ซ ล ท ด	ท ล ท ด	ทลทด-	ท ด ด ด	-ค	ค	-ล	ล
---------	---------	-------	---------	----	---	----	---

แผนที่ 6 เรื่องการเป่าขลุ่ย ครั้งที่ 1

ชุดฝึกที่ 1

การจับมือบน

-ซซซซ	-ลลล	-ทททท	-ด°ด°ด°	-ค°ค°ค°	---ททท	---ลลล	---ซซซซ
-------	------	-------	---------	---------	--------	--------	---------

การจับมือล่าง

-ดดด	-รรร	-มมม-	-ฟฟฟ	---ฟฟฟ	---มมม	---รรร	---ดดด
------	------	-------	------	--------	--------	--------	--------

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกทักษะมือบนสัมพันธ์กับโน้ตเสียง ซอล, ลา, ที, โด (สูง)
2. เพื่อฝึกทักษะมือล่างสัมพันธ์กับโน้ตเสียง โด (ต่ำ) เร, มี, ฟา

คำชี้แจง

1. เนื่องจากขลุ่ยเพียงออนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เริ่มฝึกใหม่ ยังไม่เคยสัมผัสกับขลุ่ย จึงเริ่มต้นฝึกเหมือนกับขลุ่ย-หลิบ ป.3 - ป.4

2. วิธีฝึกครูควรให้นักเรียนปิด-เปิด นิ้วมือตามตำแหน่ง แล้วออกเสียงเลียนแบบเสียงขลุ่ย ฝึกจนสามารถทำได้คล่องดี จึงเริ่มฝึกเป่าผ่านรูขลุ่ย พยายามสังเกตลมเป่าอาจรั่วตามปลายนิ้ว-มือที่ปิดไม่สนิท

สังเกตได้ว่าในการจัดทำโครงการสอน การทำแผนการ-สอน เพื่อนำเสนอตัวอย่างส่วนหนึ่งเท่านั้น สิ่งที่ยากจะให้-พิจารณา กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เกือบทุกรายการ การวัดและสังเกตพฤติกรรมได้บันทึกการ-พัฒนาการเรียนรู้ทุกครั้ง จุดประสงค์การสอนครั้งต่อไป ครูผู้สอน-สามารถพฤติกรรมเดิมของเด็กทุกคนและสามารถสอนเรื่องใหม่ต่อ-ได้

เทคนิคการสอนตามทฤษฎีของฮอทคิส (Ogive) ได้แบ่ง-

การเรียนรู้ออกเป็น 5 ชั้น คือ

1. ชั้นการเรียนรู้ ได้แก่ การเริ่มพัฒนาจากไม่รู้อะไรเลย- ไปจนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ชั้นการเพิ่มความชำนาญ เป็นชั้นที่- หลังจากที่ได้ก็เรียนรู้และเกิดมโนติแล้วครุหาภิจักรกรรมให้ฝึกเพื่อฝึก- ความแม่นยำ

2. ชั้นทำให้จำการให้ผู้เรียนสามารถจำได้ การมอบหมาย- งานให้ทำอยู่เรื่อยจนผู้เรียนรู้ว่าเรื่องนี้มีสำคัญ การทำงานที่- เป็นประจำจะทำให้เด็กจำในสิ่งที่เรียนไปแล้วและไม่ลืมแม้เวลา- ผ่านไป

3. ชั้นการนำไปใช้จากการเรียนรู้ทั้ง 3 ชั้นตอนข้างต้น- ได้แก่ การรับรู้ ความคล่องตัว การจำได้นาน จัดกิจกรรมให้เด็ก- ปฏิบัติ

3. ชั้นการประยุกต์ใช้ การสอนที่ดีจะต้องคำนึงการนำไป- ใช้ในชีวิตประจำวัน นำความรู้พร้อมทั้งเจตคติ มโนมติดลอด- จนความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้

สำหรับแนวคิดของ รองศาสตราจารย์ ดร. สุกรี เจริญสุข (2541) ได้เสนอแนวการสอนในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพ- และลักษณะนิสัย: ศิลปะ ดนตรี กีฬา กล่าวว่าการพัฒนา- สุนทรีย์ภาพทางดนตรีของเด็ก ซึ่งในการพัฒนากระบวนการ- เรียนรู้ทางดนตรีของเด็กนั้น สามารถจัดเป็นขั้นตอนได้ 5 ลำดับ- ด้วยกัน คือ การเลียนแบบ การทำซ้ำ การแหกคอก ทางเทวดา- และความเป็นฉัน

สังเกตได้ว่า หลักการของนักการศึกษาต่างประเทศและนักวิชาการด้านดนตรีในประเทศไทย มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่คล้ายกันคือมุ่งฝึกให้จำ ทำให้ดู เลียนแบบ ฝึกซ้ำจนชำนาญ การนำไปใช้ และประยุกต์เป็นของตนเอง สำหรับการสอนดนตรีที่บ้านของผมนเองก็มีแนวทางใกล้เคียงกัน กล่าวคือจากการที่ได้ศึกษาจากศิลปินชาวบ้านแล้วได้รับการฝึกให้ท่องจำ ทำให้ดู ทำซ้ำบ่อย ๆ เรียนอย่างมีส่วนร่วม สร้างบทบาทสมมุติและการแสดงจริง ผลปรากฏว่าเด็กที่ผ่านการฝึกเล่นดนตรีสามารถร้อง ลำ ทำเพลงได้อย่างมีความสุข ดังจะได้กล่าวในเทคนิคการสอนต่อไป

รูปแบบการสอนดนตรี

การสอนดนตรีในระดับโรงเรียนประถมศึกษา ได้ใช้รูปแบบและแนวคิดที่ศึกษาจากศิลปินชาวบ้าน ศึกษาเอกสารแนวคิด-ทฤษฎีของนักวิชาการ นักดนตรี แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัย สภาพพื้นที่ของสถานศึกษา ดังมีแนวทางการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. เทคนิคการสอนแบบเลียนแบบ

การเลียนแบบเป็นกระบวนการที่เด็กจะต้องได้ยินเสียงดนตรี ได้เห็น ได้สัมผัส แล้วอาศัยการเลียนแบบ สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการสอนแบบเลียนแบบ คือ ต้นแบบที่ดี ความ-

ประทับใจจำได้ฝังใจ ตริ่งใจและจดจำแบบ ในที่สุดก็นำไปเป็นแบบอย่าง การเลียนแบบตามที่จำไว้ฝังใจ นำมาลอกเลียนแบบทำตามในรูปของดาร์ร้องเพลง เล่นดนตรี หรือทำท่าประกอบ

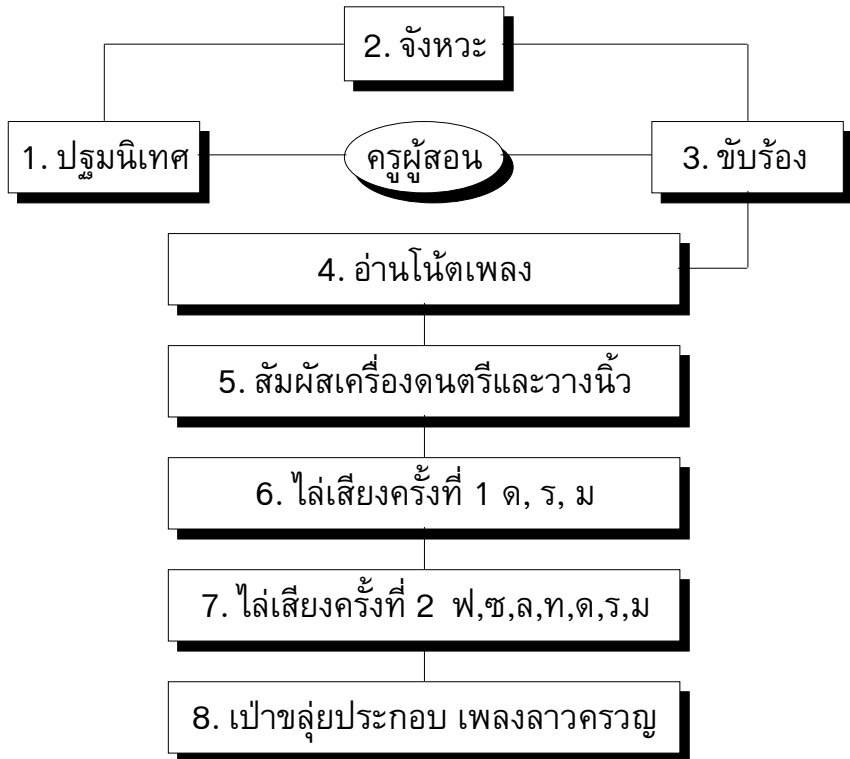
ตัวอย่างเช่น การเรียนดนตรีก็คือการลงมือปฏิบัติเล่นดนตรี เรียนดนตรีโดยการเล่นเครื่องดนตรี ดังนั้นในการเริ่มต้นเรียนดนตรี ก็คือการเริ่มเรียนจากการเลียนแบบ และการเลียนแบบได้นั้นเป็นเพียงทฤษฎีบทที่ 1 เท่านั้น สำหรับการสอนดนตรีที่บ้านวงสะล้อ ซอ ซึง ก็เช่นเดียวกันที่มีรูปแบบการเลียนแบบจากศิลปินชาวบ้านเรียกว่าครูสะล้อครูซึง และนักเรียนที่เริ่มฝึกเล่นดนตรีในระดับประถมศึกษาชั้นเริ่มต้นต้องเรียนแบบเลียนแบบดังนี้

ตัวอย่าง การสอนดนตรีที่บ้านแบบเลียนแบบ

การสอนแบบเลียนแบบ ผู้สอนได้นำขลุ่ยไทย ได้แก่ ขลุ่ยหลีบ สำหรับนักเรียนชั้น ป.3-4, ขลุ่ยเพียงออ ชั้น ป.5 - 6

ขั้นตอนการสอนแบบเลียนแบบ ครูเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนฝึกเลียนแบบจากครูสาธิต ก่อนฝึกปฏิบัติเป็นรายกลุ่มและรายเดี่ยว

แผนภาพ การสอนแบบเลียนแบบ

2. เทคนิคการสอนแบบทำซ้ำ

การทำซ้ำ เป็นการย้ำทักษะเพื่อให้เกิดความแม่นยำ "ไม่เก่งแต่ชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญแต่เคยมือ" การทำซ้ำทำให้เกิดความชำนาญ สามารถควบคุม และจัดการ (เล่นเครื่องดนตรี) ได้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนดนตรีจำเป็นต้องฝึกด้วยการทำซ้ำ (สุกรี เจริญสุข, 2541)

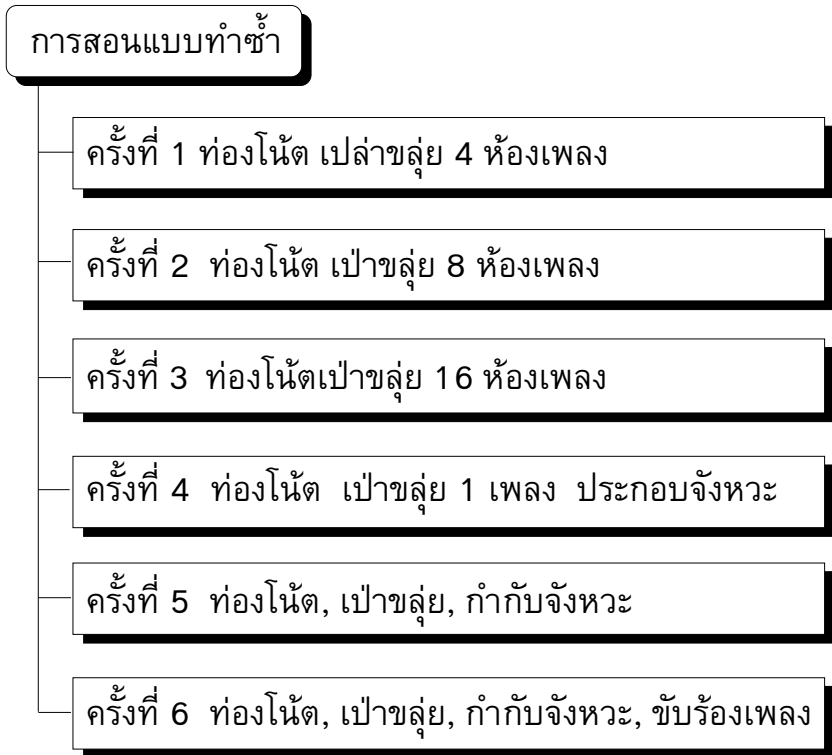
การสอนแบบทำซ้ำ หมายถึง การเรียนฝึกปฏิบัติดนตรีจะ-
ทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญเล่นได้ต้องอาศัยการฝึกซ้ำๆ เริ่ม-
ตั้งแต่การขับร้องเพลงทำให้เกิดความคุ้นเคยเสียงสูง เสียงต่ำ
ความไพเราะ การท่อนโน้ตทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องทำนองเพลง-
การเล่นเครื่องดนตรีทำให้เกิดทักษะปฏิบัติ

ตัวอย่าง

การเป่าขลุ่ยไทยจะให้เกิดความไพเราะนั้น ต้องผ่าน
ขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การเรียนรู้เรื่องส่วนประกอบการดูแลรักษา
การวางนิ้ว การฝึกไล่เสียงตามสัญลักษณ์โน้ตเพลงการฝึกเป่าเพลง-
ไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง ฯลฯ นักเรียนต้องนำเครื่อง-
ดนตรีฝึกซ้ำย้ำทวนหลายรอบหลายครั้ง จึงจะทำให้สามารถปฏิบัติ-
เป่าขลุ่ยตามทำนองเพลงได้ และต้องนำเครื่องดนตรีไปฝึกซ้ำที่-
บ้านจนเกิดความชำนาญ จึงจะสามารถนำมาเป่าบรรเลงร่วมกับ
คนอื่นได้อย่างไพเราะยิ่งขึ้น นักเรียนต้องมีความอดทน ความ-
พยายาม เหมือนตำน้ำพริกต้องทุบ ต้องตำ ต้องโขกหลายครั้งจึง-
จะแหลกและนำมาทานได้อย่างอร่อย

แผนภาพ การสอนแบบทำซ้ำ

3. เทคนิคการสอนแบบมีส่วนร่วม

การสอนแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง ทำจังหวะก็ฝึกจากของจริง ร้องเพลงก็ให้ออกมาขับร้องจริงทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล การท่องโน้ต การเป่าขลุ่ย ทำให้นักเรียนรู้สึกตนเองว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการวางแผนการฝึกปฏิบัติ

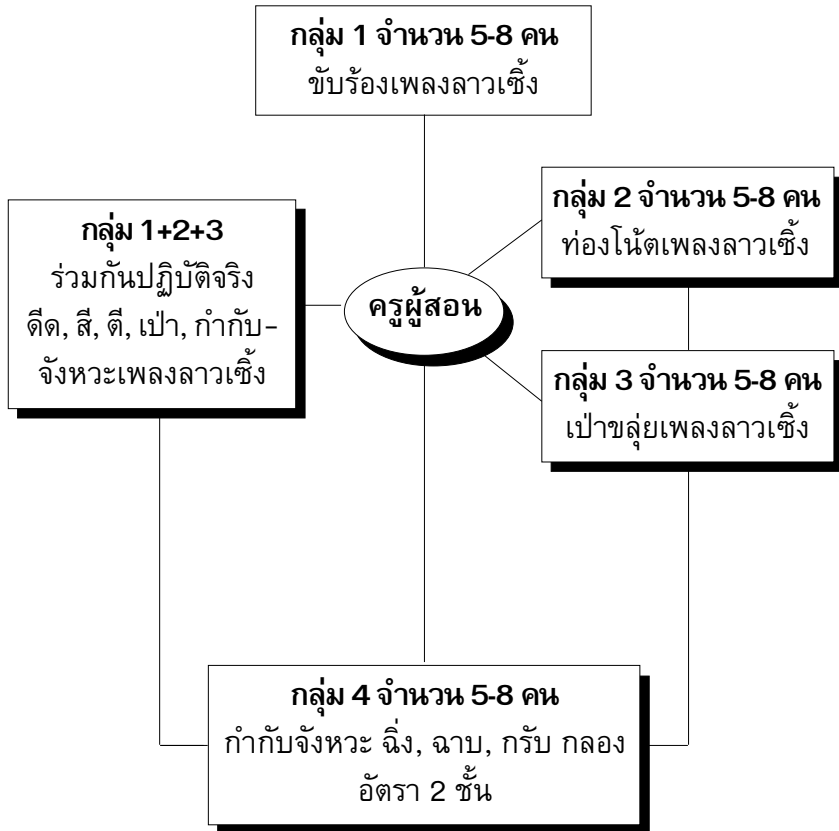
การเสนอผลงาน ทำให้บทบาทของนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม
สำหรับครูผู้สอนคอยสังเกตดูแลในส่วนที่ควรแก้ไข

ตัวอย่าง

การสอนแบ่งกลุ่ม ให้นักเรียนฝึกเป่าขลุ่ยเพลงพื้นเมือง
นักเรียนจำนวน 40 คน ครูมักจะแบ่งกลุ่ม 5 - 8 คน เพื่อให้
นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ภายในกลุ่มนักเรียนจะเริ่มวางแผนงาน เสนอ-
ความคิดเห็น จะแต่งตั้งหัวหน้าคอยนับจังหวะ จะคอยดูแลเรื่อง-
ความพร้อมเพรียง การเริ่มต้นบางครั้งทำให้เกิดการเรียนรู้แบบ-
เพื่อนสอนเพื่อน เด็กเก่งสอนเด็กอ่อน สำหรับครูต้องคอยสังเกต-
ดูแลความประพฤติ และคอยเสริมแรงให้กำลังใจ ควบคุมเรื่อง
เวลาและประเมินผล

แผนภาพที่ 3 เทคนิคการสอนแบบมีส่วนร่วม

4. เทคนิค การสอนแบบบทบาทสมมุติ

การสอนแบบบทบาทสมมุติ หมายถึง การเรียนการสอนที่-
สร้างเวทีให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก การเรียนดนตรีนั้น
ครูต้องคอยหาโอกาสให้นักเรียนได้แสดงจริง เพราะการเล่นดนตรี-
เกี่ยวกับเสียงการได้ยินได้ฟัง

ตัวอย่าง

การสร้างเวทีในชั้นเรียน หมายถึง การแสดงบทบาทสมมุติ
การแสดงผสมวง การบรรเลงเดี่ยว นักเรียนเกิดการเรียนรู้จาก
ประสบการณ์ตรง จะทราบข้อบกพร่อง ควรแก้ไขได้อย่างไร ทำให้
ครูมองเห็นความแตกต่าง ความเหมือน และข้อดี ที่ควรนำไปใช้
ข้อเสียนำไปปรับปรุงต่อไป

กิจกรรมการสอนแบบบทบาทสมมติ

- ขั้นเตรียม** - อุปกรณ์ดนตรีของจริง, แผ่นภูมิโน้ต, เนื้อเพลง
- ขั้นสอน** - ครูทบทวน, สาธิต, บอกจุดประสงค์
- นักเรียนแบ่งกลุ่ม ฝึกคิด, สี, ตี, เป่า, กำกับจังหวะ ผสมวงแสดงดนตรีไทย หรือดนตรีพื้นเมือง
- ขั้นสรุป** - ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ
- ประเมินผล** - สังเกตพฤติกรรม

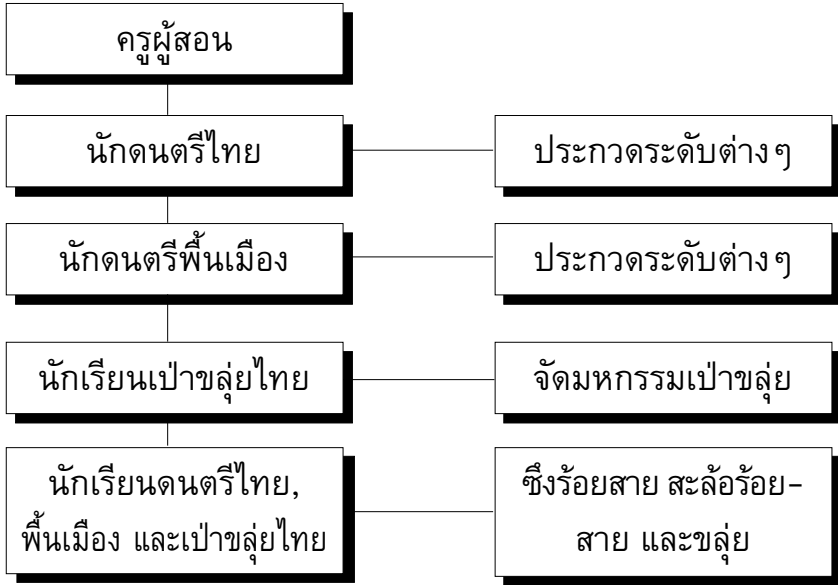
5. เทคนิคการสอนแบบแสดงจริง

การสอนแบบให้นักเรียนแสดงจริง หมายถึง เมื่อนักเรียนฝึกขับร้องเพลงได้ ทำจังหวะได้ เป่าขลุ่ยได้ ครูควรนำนักเรียนเข้าร่วมแสดงดนตรีต่อสาธารณชนในชุมชนได้

ตัวอย่าง

การแสดงดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง ให้เห็นเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับเสียงการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น และได้ปฏิบัติจริง ครูควรให้นักเรียนได้แสดงจริงร่วมงานประเพณีท้องถิ่น การเข้าประกวดระดับต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการแสดงจริง

แผนภาพที่ 4 การแสดงแบบให้นักเรียนแสดงจริง

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ได้เน้นการวัดทักษะกระบวนการ ควบคู่ไปกับการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยยึดแนวคิดนักการศึกษาหลายท่านดังนี้

1. **ด้านพุทธิพิสัย** ตามแนวคิดของบลูม (2539) กล่าวไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถการมองทาง-ปัญหา หรือทางความคิด จากแนวคิดนี้ได้เสนอลำดับขั้น-

พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ไว้ 6 ลำดับ คือ

ลำดับที่ 1 ความรู้- ความจำ เป็นพฤติกรรมเกี่ยวข้อง-
กับความรู้ความจำในด้านคำศัพท์ นิยาม วิธีดำเนินการ ความคิด
รวบยอด หลักการและ ทฤษฎี

ลำดับที่ 2 ความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมการมองที่สูงกว่า-
ความรู้ ความจำ คือ เป็นความสามารถในการแปลความหมาย
การตีความ และการขยายความ

ลำดับที่ 3 การนำไปใช้ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ-
การนำความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการ แนวคิด ข้อสรุป ไปใช้ใน-
สถานการณ์อื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การนำไปใช้ก็คือ การโยงความรู้

ลำดับที่ 4 การวิจารณ์ เป็นความสามารถในการแยกแยะ-
สิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง-
ส่วนย่อยเหล่านั้น

ลำดับที่ 5 การสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการรวม-
สิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่อีกรูปหนึ่ง มีคุณลักษณะ-
โครงสร้าง หรือหน้าที่ใหม่ แปลกแตกต่างไปจากเดิม กล่าวโดยสรุป
การสังเคราะห์เป็นความสามารถด้านความคิด สร้างสรรค์ หรือ-
ความคิดริเริ่มแปลกใหม่

ลำดับที่ 6 การประเมินค่า เป็นความสำคัญที่ต้องใช้-
พฤติกรรมระดับความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์-
เป็นพื้นฐาน เพื่อตัดสินเกี่ยวกับการให้คุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยพิจารณา-
ตามความสามารถ สมเหตุสมผล ความถูกต้อง เทียบตรง หรือการ-

นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

2 ด้านจิตพิสัย

การวัดผลด้านจิตพิสัยตามแนวคิดของ แครทวอล ได้รับ-
แนวคิดของบลูม เกี่ยวกับการจัดลำดับชั้นพฤติกรรม ด้านจิตพิสัย-
ไว้ 5 ลำดับ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 ขั้นรับ เป็นการแสดงความเห็น และสนใจรับรู้-
สิ่งที่เกิดขึ้น

ลำดับที่ 2 ขั้นตอบสนอง เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า
แบ่งเป็น 2 ระดับ ย่อยคือ การตอบสนองตามเงื่อนไข เช่น คำแนะ-
นำ และการตอบสนองด้วยความพึงพอใจ สนุกสนาน

ลำดับที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า แบ่งออกเป็นงานระดับย่อย
คือ การเห็นด้วยและยอมรับในความเชื่อ ทศนคติหรือค่านิยม ด้วย-
การกระทำที่คงเส้นคงวา การยกย่องชมเชย ในสิ่งที่ยอมรับคุณค่า-
แล้ว การสนับสนุนช่วยเหลือ ด้วยความศรัทธาเชื่อมั่น และปฏิเสธ-
ที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดแย้ง กับความเชื่อของตน

ลำดับที่ 4 ขั้นจัดระบบ แบ่งออกเป็น 2 ชั้นย่อย คือ การส-
ร้างความเข้าใจในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ด้วยดารเข้าร่วมกลุ่ม-
อภิปราย เปรียบเทียบ เพื่อหาความสัมพันธ์ของค่านิยม ที่ยึดถือ-
อยู่ระหว่างค่านิยมเก่ากับค่านิยมใหม่ และการรวมค่านิยมซับซ้อน-
เข้าด้วยกัน การสร้างเป็นแบบแผน หรือกฎเกณฑ์ เพื่อนำไปใช้

ลำดับที่ 5 ขั้นเกิดจิตพิสัย เป็นการสร้างข้อสรุป และ-

แสดงออกเป็นคุณลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น

3. ด้านทักษะพิสัย

แนวคิดการพัฒนาของพฤติกรรมทางด้านทักษะพิสัย ของนักการศึกษาหลายท่าน ที่แนวคิดเป็นที่ยอมรับ และใช้กันมาในวงการศึกษานี้ ได้แก่ ลำดับชั้นพฤติกรรมของ ซิมป์สัน (Simpson) คิบเลอร์ (Kibler) และฮาร์ทโรว์ (Harrow)

ซิมป์สัน ได้จัดลำดับพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยเป็น 7 ชั้นคือ

1. การรับรู้ เป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัส เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ คุณสมบัติหรือความสัมพันธ์
2. การเตรียมพร้อม เป็นการปรับตัวให้พร้อม ที่แสดงการกระทำบางอย่างแบ่งเป็นความพร้อม 3 ด้าน คือ ความพร้อมทางด้านสมอง ร่างกาย และอารมณ์
3. การปฏิบัติตามตัวอย่าง หรือคำแนะนำ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามคำแนะนำ เลียนแบบ หรือลองผิดลองถูก
4. การปฏิบัติโดยตนเอง เป็นการปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้มาจนกระทั่งปฏิบัติเป็นนิสัย
5. การปฏิบัติงานที่ซับซ้อนโดยอัตโนมัติ เป็นการปฏิบัติงานที่ใช้กลไกทางกายซับซ้อนขึ้น โดยการปฏิบัติงานนั้นด้วยความมั่นใจ และสามารถดำเนินงานในแนวทางได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ หรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ

6. การปรับเปลี่ยน เป็นการปรับเปลี่ยนดัดแปลงกิจกรรมเชิงกลไกให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ เช่น การปรับปรุงความสามารถ และทักษะในการร่ำร่ำเป็นต้น

7. การเริ่ม เป็นการประยุกต์สิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจหรือความศรัทธา

นักการศึกษาอีกท่านหนึ่งชื่อ คิบเลอร์ ได้จัดลำดับชั้น-พฤติกรรมด้านทักษะปฏิบัติไว้เป็น 4 ชั้นใหญ่ ๆ คือ

1. การเคลื่อนไหววัยวะชั้นใหญ่ของร่างกาย เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทั้งตัว อันได้แก่ ความเคลื่อนไหวของแขน ขา โดยแยกกัน หรือรวมกันกับส่วนอื่นๆ ของร่างกาย

2. การเคลื่อนไหวร่างกาย ที่ต้องใช้การประสานสัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อนมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

การเคลื่อนไหวของนิ้วมือ เช่น การอ่านตัวอักษร หรือการจำแนกวัตถุ โดยใช้มือสัมผัส

การประสานสัมพันธ์ของตากับมือ เช่นการเล่นดนตรี การระบายสี การแกะสลัก ฯลฯ

การประสานสัมพันธ์ ระหว่างหูกับมือ เช่น การเปรียบเทียบเสียงดนตรีที่ต่างชนิดกัน

การประสานสัมพันธ์ ระหว่างมือ - ตา - เท้า เช่น การเล่น-พลศึกษา

การผสมผสานของการเคลื่อนไหว ที่ใช้มือ-ขา-ตา-หู เช่น การเล่นพิณ กลอง ออร์แกน เป็นต้น

3. พฤติกรรมการสื่อสารที่ไม่ต้องใช้ภาษา เป็นการสื่อข้อความไปยังผู้รับโดยไม่ต้องใช้คำพูด แต่ใช้การแสดงออกทางใบหน้า ใช้ภาษาท่าทาง และหรือใช้ความเคลื่อนไหวของร่างกายโดยส่วนรวม

4. พฤติกรรมที่ต้องใช้คำพูด เป็นการสื่อความหมายโดยใช้คำพูด รวมไปถึงการใช้คำพูดประสานสัมพันธ์ กับการแสดงออกทางใบหน้า ท่าทาง และความเคลื่อนไหว ทางร่างกาย

การวัดผลปลายภาคเรียนและปลายปี

สาระสำคัญของการวัดผลประเมินผลปลายภาคเรียน มีความจำเป็นต่อการวัดผลเป็นอย่างยิ่งเพราะ คะแนนสะสมทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติของนักเรียนจะนำมารวมกันเพื่อประเมินผลการเลื่อนชั้น จึงมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. การวัดผลและประเมินผลปลายภาคเรียนและปลายปี มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
2. การวัดและประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนและปลายปี ให้เลือกเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

วิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การ-

ผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้าน-
พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยและเน้นกระบวนการ

3. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้อง-
ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ
เบื้องต้นของนักเรียน

4. ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของ-
นักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุด-
ประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผล-
การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อ
พัฒนาการเรียนของนักเรียน และเพื่อประเมินผลการผ่านจุด-
ประสงค์

5. เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียน-
การสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลปลายภาค โดยให้-
เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้าน
พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

ตัวอย่าง การวัดผล วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยที่ 1 กิจกรรมเน้นจังหวะ แผนการสอนที่ 5 และ 6
เรื่อง โน้ตเพลงไทย และการฝึกเป่าขลุ่ยครั้งที่ 1

การวัดผลด้านทักษะ

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ครั้งที่ 1 (10)	พฤติกรรม	ครั้งที่ 2 (10)	พฤติกรรม
1.	เด็กชาย ก.	6	อ่านได้ยังไม่- ลงจังหวะ	7	อ่านได้ดีขึ้น- เล็กน้อย
2.	เด็กชาย ข.	7	อ่านยังติด- จังหวะ	8	อ่านดีขึ้น
3.	เด็กชาย ค.	10	อ่านดีมาก	10	อ่านดีเป่าขลุ่ย- ได้
4.	เด็กชาย ง	0	อ่านยังไม่ได้	5	อ่านได้เล็ก- น้อย
5.	เด็กชาย จ.	8	อ่านได้ดี	9	อ่านได้ดีขึ้น
.					
.					
40					

กิจกรรมการวัดผลครั้งที่ 1

1. การสังเกตพฤติกรรมการอ่านและท่องโน้ตเพลงไทยเดิมได้แก่ การไล่ระดับเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และการอ่านและท่องโน้ตเพลงลาวเซ็ง
2. สังเกตพฤติกรรมการร่วมทำงานกับกลุ่ม และปฏิบัติงานเดี่ยว

กิจกรรมการวัดผลครั้งที่ 2

1. การสังเกตพฤติกรรมการเป่าขลุ่ยได้แก่ทำนอง ทำยีน การวางนิ้ว การใช้ลมเป่า การเป่าไล่เสียงแบบซอล - ฟา
2. การทำงานร่วมกับกลุ่มและการแยกฝึกเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณาคะแนน

1. คะแนน 9 - 10 ระดับ ดีมาก
2. คะแนน 7 - 8 ระดับ ดี
3. คะแนน 5 - 6 ระดับ พอใช้
4. คะแนน 0 - 4 ระดับ ควรแก้ไข

ข้อเสนอแนวคิด เพื่อการเตรียมการ สำหรับครูผู้สอนวิชาดนตรี

สิ่งที่ครูผู้สอนวิชาดนตรีมักจะมองข้ามการสอนวิชาดนตรีคือ ส่วนประกอบที่สำคัญของดนตรีที่สมบูรณ์ การเสนอนำเสนอ-แนวการเตรียมการสอนวิชาดนตรีเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยเตือนความ-พร้อมสำหรับครูผู้สอนดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์

จุดประสงค์ที่ช่วยกำหนดการเรียนรู้การสอนได้เด่นชัดควรเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือการเสนอแนะจุดประสงค์โดยใช้ภาษาที่สามารถสังเกตเห็นได้ว่าผู้เรียนกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสอนโดยตรง

ดังนั้น การเสนอจุดประสงค์ของการเรียนการสอนจึงควรเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในบันทึกการสอนได้มาจากการศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตร ประกอบกับแนวคิดที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รับ ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรม

ตัวอย่าง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้แก่ “นักเรียนสามารถบอกได้ว่าระดับเสียงที่ได้ยินสูงกว่าหรือต่ำกว่ากัน” “นักเรียนสามารถบอกได้ว่าเสียงดนตรีที่ได้ยินเป็นเสียงระนาด ฆ้องวง หรือขลุ่ย จากเพลงที่ฟังได้ หลังจากได้ฟังเสียงเครื่องดนตรีทั้งสามชนิดโดยการเล่นเป็นตัวอย่างของคุณ” เป็นต้น

2. การกำหนดเนื้อหา

เนื้อหาที่บรรจุไว้ในบันทึกการสอนควรเป็นเนื้อหาที่มีขอบเขต และความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นและเวลาในการสอน เนื้อหาควรมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ แนวคิด และกิจกรรม การเสนอเนื้อหาควรเขียนเป็นความเรียงที่ได้ใจความ

นอกจากนี้บทเพลง (เนื้อร้องและโน้ตเพลง) ที่ใช้ประกอบกิจกรรม-
ควรจัดเสนอไว้กับเนื้อหาด้วย ตัวอย่างของเนื้อหา ได้แก่

เครื่องดนตรีไทย มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น ขลุ่ย ปี่
ระนาด ฆ้องวง ซอด้วง จะเข้ รำมะนา เป็นต้น การจัดแบ่ง-
เครื่องดนตรีไทยตามลักษณะของการทำให้เกิดเสียง หรือการเล่น
คือ การดีด การสี การตี และการเป่า จึงได้ประเภทของเครื่อง-
ดนตรีไทยเป็น 4 ประเภท คือ 1) เครื่องดีด เช่น จะเข้ 2) เครื่อง-
สี เช่น ซออู้ 3) เครื่องตี เช่น ระนาด และ 4) เครื่องเป่า เช่น
ขลุ่ย

3. การกำหนดกิจกรรม

ในการกำหนดกิจกรรม ควรจะได้คำนึงถึงจุดประสงค์และ-
แนวคิดเป็นสำคัญ โดยให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาด้วย นอกจากนี้-
นี้การกำหนดกิจกรรมควรคำนึงถึงทักษะดนตรีด้วย กล่าวคือ
ในการกำหนดกิจกรรมควรใช้ทักษะดนตรีพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้
ผู้เรียนปฏิบัติทักษะดนตรีไปพร้อม ๆ กับการเรียนเนื้อหาดนตรี
กิจกรรมในแต่ละควบการเรียนควรมีต่าง ๆ กัน ตัวอย่างกิจกรรม
ได้แก่ "ฟังเพลงด้อมค้าย และบอกเสียงของเครื่องดนตรีแต่
ละชนิด" "ร้องเพลงออกกำลังพร้อมกับการเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ
ไปด้วย" "กลุ่มที่ 1 เล่นเครื่องประกอบจังหวะที่แจกให้คลอไปกับ-
เพลงเมฆลอย" เป็นต้น

4. การกำหนดสื่อการเรียน

การกำหนดสื่อการเรียน ย่อมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรม-อย่างมาก โดยปกติการเรียนดนตรีมักมีสื่อการเรียนประกอบเสมอ เช่น การเรียนร้องเพลง สื่อการเรียนคือโน้ตและเนื้อเพลง การเล่น-เครื่องประกอบจังหวะ สื่อการเรียน คือ เครื่องประกอบจังหวะ-ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นถ้าผู้สอนกำหนดกิจกรรมใดขึ้นมาและ-ต้องการสื่อการสอน ผู้สอนก็ต้องเตรียมสื่อการเรียนไว้ด้วย ซึ่งในบันทึกการสอนภายใต้หัวข้อสื่อการเรียน จะมีรายละเอียด-สิ่งเหล่านี้ไว้ เพื่อเตือนให้ผู้สอนเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนที่-จะทำการสอน สื่อการเรียนด้านดนตรี เช่น แผนภูมิบทเพลง แผนภูมิจังหวะ เครื่องเล่นเทป เทปเพลงที่ใช้สอน เป็นต้น

5. การกำหนดการวัดผล

การวัดผล เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์-หรือได้ผลอย่างไร การกำหนดการวัดผลจึงมีความสัมพันธ์โดยตรง-กับจุดประสงค์และกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ไป-ถึงเนื้อหาด้วย การวัดผลควรกำหนดไว้ในทุกขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งโดยทั่วไป มักใช้การสังเกตดูว่าผู้เรียนสามารถประกอบกิจกรรม-นั้น ๆ ได้หรือไม่ นอกจากนี้ อาจจะมีการวัดผลในตอนท้ายของการ-เรียนการสอนในแต่ละคาบการสอนด้วยเพื่อวัดและประเมินผลการ-เรียนในแต่ละครั้งที่สอน ซึ่งทำได้ด้วยการให้ผู้เรียนทำ กิจกรรม

ต่างๆ หรืออาจจะใช้แบบทดสอบสั้นๆ (Quiz) ตัวอย่างการวัดผล-และประเมินผล เช่น "สังเกตดูว่านักเรียนสามารถร้องเพลงได้ถูกต้อง" "นักเรียนตอบมือตามผู้นำได้ถูกต้อง" เป็นต้น

6. การบันทึกในหัวข้อหมายเหตุ

ในบันทึกแผนการสอน ควรจะมีส่วนที่เป็นหมายเหตุไว้ด้วยเพื่อใช้บันทึกข้อสังเกต หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนคิดว่าควรบันทึกไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน หรือการเตรียมบันทึกการสอนในครั้งต่อไป ดังนั้นภายหลังจากสอนแต่ละครั้ง ผู้สอนควรรวบรวมสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ หรือข้อสังเกตต่างๆ ไว้ และบันทึกไว้ในหัวข้อหมายเหตุ

ข้อเสนอแนวคิด เพื่อการเตรียมสาระการสอนวิชาดนตรี

การเขียนแนวคิดในบันทึกการสอน ควรพิจารณาถึงจุดประสงค์ของการสอน และเนื้อหาควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพราะแนวคิดเกิดขึ้นได้เนื่องมาจากเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ คือ การสอนเนื้อหาอย่างเดียวกันอาจมีจุดเน้นต่างกันได้ตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ ซึ่งผลที่ได้คือแนวคิดย่อยแตกต่างกันไปด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวคิดเป็นตัวกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหา

การเขียนแนวคิด ควรเขียนให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ คือ

มีประธาน กริยา และส่วนขยายความของประธานหรือส่วนอธิบาย-
ความ ประธานมักเป็นคำศัพท์ทางดนตรี เช่น ทำนอง จังหวะ สีสัน
หรือ ทักษะดนตรี เช่น การร้องเพลง การสร้างสรรค์ทางดนตรี
ส่วนกริยาและส่วนขยายมักจะเป็นส่วนอธิบายความของประธาน
ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรเข้าใจเมื่อเรียนเนื้อหา ได้แก่ ศัพท์และ-
ทักษะดนตรีนั้นๆ ผ่านไป ประโยคที่แสดงแนวคิดอาจจะเป็น
ประโยคสั้น ๆ เพียงหนึ่งประโยค หรืออาจจะเป็นประโยคที่ซับซ้อน
หนึ่งประโยคก็ได้ ในบางกรณีการเขียนข้อความเชิงแนวคิด-
อาจประกอบด้วยประโยคมากกว่าหนึ่งประโยคได้ ต่อไปนี้ตัวอย่าง-
แนวคิดพร้อมการวิเคราะห์แสดงถึงส่วนประกอบของประโยค
การเขียนแนวคิดควรคำนึงถึงความสละสลวยของภาษาด้วย

แนวคิดทางดนตรี

แนวคิดทางดนตรีที่จัดเสนอนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง-
ในการเขียนแนวคิดสำหรับบันทึกการสอน

1. จังหวะ

1.1 ดนตรีโดยทั่วไปมีจังหวะตบที่คงที่

1.2 เสียงบางเสียงของดนตรีมีความหนักมากกว่า
เสียงอื่น ๆ

1.3 เนื่องจากเสียงหนักและเบาจะเกิดขึ้นสม่ำเสมอ
ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จึงมีการจัดแบ่งจังหวะหนัก-เบา เป็น-
กลุ่ม ๆ ตามลักษณะหนักเบา ซึ่งได้แก่อัตราจังหวะต่าง ๆ

1.4 การเน้นของจังหวะและทำนองอาจเกิดที่จังหวะ-
หนักของอัตราจังหวะเน้นที่จังหวะอื่น ๆ (จังหวะเบา) ได้

1.5 รูปแบบของจังหวะสั้น ๆ ยาว ๆ ของทำนองทำให้-
เกิดเป็นจังหวะของทำนอง

1.6 จังหวะขัดเกิดขึ้นเมื่อจังหวะเน้นไปอยู่ที่จังหวะเบา
มิใช่จังหวะหนักของรูปแบบของจังหวะหรือในอัตราจังหวะ

1.7 เพลงเพลงหนึ่งอาจจะประกอบด้วยอัตราจังหวะ-
ต่าง ๆ กัน

1.8 จังหวะขัดเป็นการเน้นจังหวะในที่ที่ไม่ควรจะ
เน้นตามรูปแบบของอัตราจังหวะ จังหวะขัดทำให้ดนตรีมีการ-
เคลื่อนไหว และก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้น

1.9 จังหวะของลูกฆ้องมักเป็นจังหวะธรรมดาเป็นไป-
ตามจังหวะหนักและเบาตามรูปแบบของอัตราจังหวะ

1.10 จังหวะของการแปรลูกฆ้องคือ ทาง มักใช้จังหวะ-
ขัดเป็นพื้นทำให้ดนตรีมีความหลากหลาย

1.11 เพลงไทยส่วนใหญ่มีอัตราจังหวะ

2 ทำนอง

2.1 เสียงดนตรีเกิดจากการสั่นสะเทือนที่มีระบบ
ระเบียบ เสียงดนตรีจึงไพเราะน่าฟัง

2.2 ทำนองเกิดจากการจัดเรียงของระดับเสียงต่าง ๆ
กัน ซึ่งมีทั้งระดับเสียงสูง - ต่ำ และระดับเสียงเดิมซ้ำ ๆ กัน

2.3 การเล่นทำนองตามรูปแบบเดิมซ้ำแต่ใช้ระดับเสียงที่สูงหรือต่ำกว่าระดับเสียงเดิม ทำให้เกิดลักษณะของทำนองที่เรียกว่า ซีควเอนซ์ (sequence)

2.4 ทำนองมีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาคือ สามารถแบ่งเป็นวรรค เป็นตอนได้

2.5 การซ้ำทวนของรูปแบบจังหวะ ทำนอง หรือเสียงประสาน เป็นลักษณะที่พบได้ในดนตรีทุกประเภท ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า ออสตินาโต (ostinato) เช่น ในดนตรีไทย การซ้ำทวนของเครื่องประกอบจังหวะ คือ กลอง หรือโทน กับรำมะนา ซึ่งเรียกว่า หน้าทับ

2.6 เสียงต่าง ๆ ในทำนองมักมีเสียงหนึ่งเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่า เสียงหลัก หรือโทนิค (tonic หรือ tonal center)

2.7 เมื่อนำเสียง 7 เสียงมาเรียงกันอย่างมีระบบระเบียบ ผลที่ได้คือบันไดเสียงเมเจอร์ หรือไมเนอร์ หรือบันไดเสียงดนตรีไทย

2.8 เมื่อนำเสียง 5 เสียงมาเรียงกันอย่างมีระบบระเบียบ ผลที่ได้คือบันไดเสียงเพนตาโทนิค

2.9 ทำนองหลักเป็นทำนองที่ยังไม่มีการแปรหรือใส่ลูกเล่นต่างๆ ทางดนตรีไทย เรียกทำนองหลักว่า ลูกฆ้อง

2.10 หลักในการแปรเปลี่ยนทำนองมีหลายประการ อาจจะเป็นการยืดจังหวะหรือลดจังหวะของทำนองเดิม เป็นต้น

3. เสียงประสาน

3.1 เสียงตั้งแต่สองเสียงขึ้นไปที่เล่นหรือร้องพร้อมกัน คือ เสียงประสาน

3.2 แนวทำนอง 2 แนวนำมาร้องหรือเล่นพร้อมกัน ทำให้เป็นการประสานเสียงแบบสอดประสานทำนอง (polyphony)

3.3 เสียงตั้งแต่สามเสียงขึ้นไปที่เล่นหรือร้องพร้อมกัน เรียกว่าคอร์ด

3.4 หลักการสร้างคอร์ดจากระดับเสียงหนึ่ง และใช้เสียงตำแหน่งที่สามารถและห้าจากระดับเสียงนั้นเป็นเสียงคอร์ดทำให้เกิดคอร์ดชนิดหนึ่งที่สำคัญคือ ไทรแอด (Triad)

3.5 การประสานเสียงโดยใช้คอร์ดมาประสานกับเสียงทำนอง เป็นการประสานเสียงแบบใส่เสียงประสาน (homophony)

3.6 การจัดเรียงของคอร์ดในการประสานเสียงทำให้เกิดความรู้สึกถึงการหยุดพักหรือจบประโยคของเพลง หรือ จบเพลง

3.7 การประสานเสียงของดนตรีไทยเกิดจากการแปรทำนองหลักเป็นทำนองของเครื่องดนตรีต่างๆ เมื่อเล่นผสมวงจึงเกิดการประสานเสียงขึ้น

3.8 การร้องประสานเสียงเป็นลักษณะของดนตรีตะวันตก ดนตรีไทยไม่มีการร้องประสานเสียง

3.9 ไทรแอดที่สำคัญคือ ไทรแอดที่สร้างจากระดับเสียงตำแหน่งที่ 1 ที่ 4 และที่ 5 ของบันไดเสียงหนึ่ง ๆ มีชื่อว่า-

ไทรแอดเบื้องต้น (primary triads)

3.10 การร้องประสานเสียงมีหลายแบบ เช่น การร้อง-
 วน (round) การร้องสองทำนองพร้อมกันหรือการร้องแบบใช้การ-
 ประสานของเสียงคอर्ड

4. รูปแบบ

4.1 ดนตรีมักประกอบด้วยส่วนย่อยๆ ที่เป็นวลี หรือ-
 ประโยคคล้ายภาษา

4.2 ประโยคทางดนตรีที่เป็นสองประโยคต่อกันส่วน-
 ใหญ่มักมีลักษณะเป็นประโยคคำถามและประโยคคำตอบ

4.3 ประโยคหลายประโยคมารวมกันทำให้เกิดเป็น-
 ท่อนสั้นๆ ของเพลง ในบางเพลงอาจมี 1-2 ท่อน

4.4 รูปแบบทางดนตรีอาจประกอบไปด้วยส่วนที่เป็น-
 บทนำ ส่วนที่เป็นช่วงการเปลี่ยนทำนองและช่วงปิดท้าย

4.5 การนำเพลงอัตราสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียวมา-
 บรรเลงติดต่อกันเป็นบทเพลงที่เรียกว่าเพลงเถา

4.6 เพลงสองชั้นเป็นเพลงหลักของดนตรีไทยที่
 สามารถนำไปขยายหรือย่อให้กลายเป็นเพลงสามชั้นและชั้นเดียว

4.7 การเข้าใจรูปแบบของเพลง ทำให้การฟังดนตรีมี-
 อรรถรสเพิ่มขึ้น

5. สีสัน

5.1 ดนตรีมีสีสันหลายหลากจากการบรรเลงของเครื่องดนตรีต่างๆ ชนิด

5.2 เสียงของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ อาจจะถูกแบ่งเป็นประเภทต่างๆ โดยใช้สีสันของเสียงเป็นหลัก

5.3 การใช้สีสันของเสียงเป็นหลักทำให้จัดแบ่งดนตรีได้เป็น 4 ประเภทคือ เครื่องสาย เครื่องลมไม้ เครื่องทองเหลือง และเครื่องประกอบจังหวะหรือเครื่องตี

5.4 วิธีการเล่น หรือร้อง ทำให้ดนตรีมีสีสันได้

5.5 การแบ่งดนตรีไทยออกเป็น 4 จำพวก คือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า เป็นการแบ่งโดยใช้การบรรเลงเป็นหลักในการแบ่ง

5.6 การผสมวงโดยใช้เครื่องดนตรีต่างๆ กันทำให้ได้สีสันมากขึ้น

6. ลักษณะของเสียง

6.1 ความเร็วช้าของจังหวะทำให้เกิดอารมณ์เพลงที่ต่างกันไป

6.2 ความค่อยความดังเป็นปัจจัยสำคัญมากอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอารมณ์เพลงขึ้น

6.3 การเปลี่ยนของเสียง จากค่อยไปดัง อาจเปลี่ยนได้อย่างทันที หรือค่อยเป็นค่อยไป

6.4 ลักษณะของเสียงเป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ทำให้ดนตรีมีความไพเราะ

6.5 เพลงบางเพลงมีทำนองแผ่วเบา บางเพลงมีทำนองที่ดังทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน

7. ทักษะดนตรี

7.1. การฟังโดยการรับรู้ ทำให้ได้อรรถรสอย่างแท้จริง

7.2 การฟังเพลงให้ไพเราะเข้าถึงบทเพลง ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของดนตรีวรรณคดีดนตรี และโครงสร้างของบทเพลงนั้นๆ

7.3. การร้องเพลงเป็นทักษะดนตรีที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้

7.4. หลักของการร้องเพลงไทยและเพลงตะวันตกไม่เหมือนกัน

7.5. การเล่นเครื่องประกอบจังหวะช่วยให้มีแนวคิดเรื่องจังหวะดีขึ้นได้

7.6. การฝึกซ้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการร้องและเล่นดนตรีให้ได้ดี

7.7. การเคลื่อนไหวร่างกายให้เข้ากับจังหวะดนตรีสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางด้านจังหวะและด้านอื่นๆ ทางดนตรีได้

7.8. การสร้างสรรค์โดยใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย-

ประกอบดนตรี เป็นการสร้างสรรค์ทางดนตรีประเภทหนึ่ง

7.9 การอ่านโน้ตดนตรีได้ช่วยให้การเรียนรู้ดนตรีได้
เข้าใจดีขึ้น ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ (ทักษะ)

7.10 โน้ตดนตรีเป็นสัญลักษณ์ชี้แทนเสียงดนตรี
การเรียน การอ่านโน้ตควรเริ่มหลังจากการรู้จักและเคยฟังเสียง
นั้น ๆ มาก่อน

8. วรรณคดีดนตรี

8.1 การศึกษาบทเพลงช่วยให้เข้าใจ และซาบซึ้งดนตรี-
ได้อย่างแท้จริง

8.2 บทเพลงทางดนตรีมีมากมายหลายประเภท
การศึกษาบทเพลงหลาย ๆ ประเภททำให้เข้าใจโครงสร้างดนตรี-
ดีขึ้น

8.3 ประวัติดนตรีเป็นเรื่องที่ ควรศึกษาเพราะช่วย
ให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีดีขึ้น

8.4 การศึกษาประวัตินักดนตรี ทำให้เข้าใจถึงลีลา
หรือรูปแบบในการประพันธ์เพลง

8.5 ดนตรีตะวันตกมีการแบ่งเป็นยุคสมัย เนื่องมาจาก-
รูปแบบของการประพันธ์เพลงที่ต่างกันออกไป

8.6 เพลงไทยมีหลักการประพันธ์ที่แตกต่างไปจาก-
ดนตรีทางตะวันตก หลักสำคัญประการหนึ่ง คือ การแปรทำนอง-
หลัก เป็นทำนองเต็มที่เรียกว่าทาง

9. เจตคติ ค่านิยม และความซาบซึ้งในดนตรี

9.1 ดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งทุกคนควรเรียนรู้และช่วยกันอนุรักษ์ไว้

9.2 ดนตรีไทยเป็นโสตศิลป์ ที่มีความไพเราะลึกซึ้ง ควรค่าแก่การศึกษาและฟัง เพื่อความซาบซึ้งในสุนทรียรสแห่งดนตรี

9.3 เพลงเขมรไทรโยค เป็นตัวอย่างของเพลงไทยที่แสดงถึงความเป็นโสตศิลป์ที่สมบูรณ์

9.4 ซอสามสายเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงไพเราะไม่มีใครเหมือน

9.5 ดนตรีทุกประเภทมีคุณค่าในตัวเอง

9.6 ดนตรีตะวันตก มีโครงสร้างลึกซึ้งสลับซับซ้อน จึงทำให้ดนตรีประเภทนี้เป็นสุนทรียวัตถุทางโสตศิลป์

9.7 การฟังดนตรีที่มีคุณค่า ช่วยให้ผู้ฟังมีพัฒนาการในด้านความเข้าใจและความซาบซึ้งในบทเพลงนั้นๆ

9.8 ดนตรีพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาติ เพราะเป็นผลรวมของศิลปะหลายสาขานอกเหนือไปจากดนตรี

9.9 ดนตรีพื้นบ้านมักมีโครงสร้างไม่สลับซับซ้อน แต่มีคุณค่าแก่การศึกษาเพราะมีลักษณะของสุนทรียวัตถุเช่นเดียวกัน

9.10 ดนตรีสามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ โดยไม่มีสื่อภาษาใดสามารถใช้อื่อแทนได้

9.11 ทักษะการเคลื่อนไหว ช่วยให้เรียนรู้องค์ประกอบ-

ต่างๆ ของดนตรีได้ อีกทั้งยังใช้เป็นสื่อในการสนองตอบต่อดนตรี-
ได้ด้วย

9.12 ความซาบซึ้งในดนตรี เกิดขึ้นจากการรับรู้ใน
สุนทรีयरสของดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลไม่สามารถสอนกัน-
ได้ แต่สามารถชี้แนะ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งได้ด้วยตัวของตัวเอง

9.13 ดนตรีเป็นโสตศิลป์มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป-
จากศิลปะด้านอื่นๆ การเรียนรู้ศึกษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งใน-
ดนตรี จึงมีกระบวนการเฉพาะเป็นของตนเอง

9.14 ความซาบซึ้งในดนตรี เป็นเรื่องที่ช่วยยั้ให้มนุษย์
เข้าใจในตนเองอย่างสมบูรณ์ในด้านความรู้สึก ซึ่งไม่มีสิ่งใดมา
ทดแทนได้

สรุปแนวทางการสอนดนตรี

โครงการสอน เป็นเอกสารที่พัฒนามาจากหลักสูตร เพื่อใช้-
ในการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้เป็นไปตามเวลาที่มีอยู่ใน-
แต่ละสัปดาห์ของการสอน

บันทึกการสอน เป็นเอกสารที่พัฒนามาจากหลักสูตร และ-
โครงการสอน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากกว่า-
เอกสารหลักสูตรอื่น ๆ บันทึกการสอนจัดเป็นเอกสารชั้นสุดท้าย-
ที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียน-
การสอนของแต่ละคาบการเรียน เนื้อหาของบันทึกการสอน-
ประกอบไปด้วย หัวข้อเรื่องที่จะสอน แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา

กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดผล และหมายเหตุ รูปแบบของบันทึก-
การสอนอาจจะจัดทำเป็นรูปของหัวข้อ หรือตารางแบบหัวข้อ
การเสนอเนื้อหาควรเรียงลงมาตั้งแต่หัวข้อเรื่อง จนถึงหมายเหตุ
ส่วนแบบตาราง การเสนอรายละเอียดควรจัดเรียงใส่ไว้ในตาราง-
แนวขวางตั้งแต่แนวคิดไปจนถึงหมายเหตุ โดยมีหัวข้อเรื่องอยู่-
ตอนบนของตาราง

การเสนอแนวคิด ทำให้ผู้สอนมีแนวทาง และเป็นประโยชน์-
ในการเรียนของผู้เรียน เพราะการเรียนทำให้เกิดแนวคิดช่วยให้ผู้เรียน-
มีความเข้าใจในเรื่องที่เรียน การเขียนแนวคิด ควรเขียนเป็น-
ประโยคที่เป็นข้อความอธิบายลักษณะ หรือความหมายของเนื้อหา-
และข้อความที่เป็นแนวคิด อาจจะเป็นลักษณะของข้อความแสดง-
ความคิด หรือแสดงถึงคุณค่าของเนื้อหาก็ได้ แล้วแต่ความต้อง-
การของผู้สอน

การเขียนจุดประสงค์ ควรให้สัมพันธ์กับแนวคิด และจุด-
ประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ในบันทึกการสอนควรเป็นจุด-
ประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะจะใช้เป็นแนวในการจัดกิจกรรมการ-
เรียนการสอนได้อย่างชัดเจน การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
ควรกล่าวถึง 1) ผู้ปฏิบัติพฤติกรรมโดยปกติจะเป็นนักเรียน 2)
พฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ 3) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ-
พฤติกรรม 4) สภาวะการณ์ของการปฏิบัติพฤติกรรม 5) เกณฑ์การ-
ยอมรับพฤติกรรม และ 6) พฤติกรรมที่สังเกตเห็นไม่ได้ ซึ่งเกี่ยว-
ข้องกับพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้

การเขียนเนื้อหาในบันทึกการสอน มีสองลักษณะตามจุดมุ่งหมายของผู้ทำบันทึกการสอน กล่าวคือเนื้อหาในบันทึกการสอน อาจจะเสนอเฉพาะเนื้อหาที่ผู้เรียนควรรู้ หรือเนื้อหาที่ผู้สอนความรู้ การเขียนเนื้อหาอาจจะใช้รูปแบบของการเขียนเรียงความ คือ มีขั้นนำ เนื้อเรื่อง และขั้นสรุป โดยควรมีแหล่งอ้างอิง และอาจจะมียุทธศาสตร์ที่ใช้สอนประกอบด้วย หลักสำคัญในการเขียนเนื้อหาในบันทึกการสอน คือ ความชัดเจนและรายละเอียดเท่าที่ผู้สอนคิดว่าจำเป็นสำหรับตนเองในการเตรียมสอนแต่ละเรื่อง

กิจกรรมในบันทึกการสอน ควรเน้นไปที่ตัวนักเรียน คือ การเขียนในลักษณะให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม ขั้นตอนของกิจกรรมควรมีขั้นมี ขั้นสอน และขั้นสรุป หลักในการจัดกิจกรรมที่ควรคำนึงถึงคือ เป็นกิจกรรมที่เสนอแนวคิดเรื่องเสี่ยงก่อนเรื่อง-สัญลักษณ์ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ปฏิบัติ-กิจกรรม ควรมีกิจกรรมหลายรูปแบบและลักษณะของกิจกรรม-ควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เขียน

สื่อการเรียน เป็นเนื้อหาที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในบันทึก-การสอน เพราะการวางแผนการใช้สื่อการสอนไว้ในบันทึกการสอน-ทำให้ผู้สอนเตรียมตัวได้ถูกต้อง ว่าควรมีวัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง-ที่ต้องเตรียมไว้ก่อนที่จะสอน การใช้สื่อการเรียนควรรู้ใช้ให้เหมาะ-กับโอกาส และควรคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้สื่อกับการลงทุน-ในการจัดหา

การวัดผล เป็นส่วนสุดท้ายที่ผู้สอนกล่าวถึงในบันทึกการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวัดผลการสอนในขณะที่ทำการสอน ซึ่งควรมีความสอดคล้องกับแนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียน ส่วนหมายเหตุใช้บันทึกข้อสังเกตที่ได้จากการสอนจริงๆ การจัดทำบันทึกการสอนควรมีการตรวจแก้ไขให้ทุกอย่างถูกต้องสัมพันธ์กันโดยตลอด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำโครงการสอน และบันทึกการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่คุ้มค่า มีประโยชน์ และเหมาะสมกับตัวผู้เรียน นอกจากนี้ การจัดทำโครงการสอนและบันทึกการสอนก็จะเป็นผลประโยชน์โดยตรงกับผู้สอน

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

การดำเนินการพัฒนาครูเครือข่ายวิชาดนตรี

การได้รับคัดเลือกเป็นครูต้นแบบวิชาดนตรีไทยและพื้นบ้านภาคเหนือ ประเภทวงสะล้อ ซอ ซึง ได้ดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อประสานงานครูที่มีความสนใจ วิชาดนตรีไทย-หรือดนตรีพื้นบ้านในพื้นที่ใกล้เคียง เบื้องต้นต้องติดต่อเจรจาด้วยวาจาก่อน เมื่อแจ้ง เรื่อง จุดประสงค์ วิธีการดำเนินงานแล้ว เชิญคณะครูเครือข่ายมาดูกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนครูต้นแบบ เมื่อคณะครูเข้าใจวิธีการแล้ว ก็ประชุมคัดเลือกคณะครูที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมประชุมวางแผนร่วมกัน เขียนรายชื่อคณะครูเครือข่ายส่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. ประชุมครั้งที่ 1 สร้างความเข้าใจนโยบาย แนวคิด ระดมสมอง

3. ประชุมครั้งที่ 2 รายงานผลประจำเดือน มิถุนายน 2541

แสดงดนตรีพื้นเมืองร่วมกัน วันที่ 4 มิถุนายน 2541

แสดงดนตรีพื้นเมืองร่วมกัน วันที่ 24 มิถุนายน 2541

4. การประชุมครั้งที่ 3 รายงานผลงานประจำเดือน กรกฎาคม 2541

5. การประชุมครั้งที่ 4 นำนักเรียน 11 โรงเรียน จำนวน 150 คน แสดงดนตรีพื้นบ้านเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2541 เนื่องในวันแม่แห่งชาติ

ในการประชุมทุกครั้ง ก็เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ควรได้บันทึกวาระการประชุมทุกครั้ง โดยเขียนลงในสมุดปกแข็ง มีรายละเอียดการประชุมเช่น บันทึกการประชุมครั้งที่ วัน เดือน ปี ลำดับที่ รายชื่อผู้เข้าประชุม ลายมือชื่อหรือลายเซ็น ผู้ไม่เข้าร่วมประชุม ระเบียบวาระการประชุมและลงชื่อผู้บันทึก และเมื่อการประชุมเสร็จสิ้นลง จึงนำข้อมูลการประชุมรวบรวม ประเด็นที่สำคัญ พิมพ์บันทึกไว้เป็นหลักฐานและข้อมูลในครั้งต่อไป

ตัวอย่าง การบันทึกการประชุม

แสดงการบันทึกการประชุมครั้งที่ 1/2541 วันที่ 28 พฤษภาคม 2541

ลำดับที่	รายชื่อผู้เข้าประชุม	ลายชื่อ
1	๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
2	๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ... ฯลฯ

กิจกรรมการดำเนินงานร่วมกับครูเครือข่าย

การดำเนินการระยะที่ 1 กิจกรรมการออกเยี่ยมกิจกรรม-
การเรียนการสอนดนตรีที่บ้านถึง โรงเรียนครูเครือข่าย หน้าที่-
ของครูต้นแบบครั้งแรก คือแนะนำสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง
สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถบริหารจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการ-
สอนเล่นดนตรีได้ทุกชนิด ซ้อมแซมแก้ไขอุปกรณ์ที่ชำรุดได้ นำสื่อ-
การสอนเช่น ม้วนเพลงที่บ้าน ขลุ่ย แจ้งข่าวสาร จุดประสงค์-
ของการปฏิบัติการศึกษาพูดถึงแนวทางการทำงานร่วมกัน และ-
รายงานการดำเนินงานครั้งที่ 1

การดำเนินการระยะที่ 2 กิจกรรมการออกเยี่ยมเหมือน-
ครั้งที่ 1 แต่เพิ่มกิจกรรมอื่น ๆ เช่นเสนอโครงการดำเนินงาน-
ร่วมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อหาแนวทางจัดงานรองรับ-
การแสดงของเด็กนักเรียน ประสานงานกับหน่วยงานเอกชน เช่น
สโมสรไลออนส์น่าน เพื่อสนับสนุนเงินทุนซื้อขลุ่ยให้นักเรียน
จำนวน 100 เล้า และแจกให้โรงเรียนที่ยังขาดแคลน ติดตาม-
ผลงานแบบกัลยาณมิตรमितริเทศ พร้อมกับแจ้งกำหนดการแสดง-
งานวันแม่จะเอานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วย เสร็จแล้วรายงาน-
การดำเนินงานส่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การดำเนินงานระยะที่ 3 ประชุมสรุปการทำงานร่วมกัน
บันทึกการประชุมทุกครั้งและทบทวนการประชุมทุกครั้ง สอบถาม-
ถึงปัญหาที่ควรแก้ไข วางแผนงานแสดงดนตรีงานวันแม่ร่วมกัน
รายงานการดำเนินงานครั้งที่ 3 นำคณะครูและนักเรียนเข้าร่วม-

กิจกรรมวันแม่ นำนักเรียนและครูแสดงดนตรีซึ่งร้อยสาย สะล้อ- ร้อยสาย ขลุ่ยร้อยเลา ต้อนรับคณะกรรมการวัฒนธรรมศึกษาศึกษาธิการ

ผลของการพัฒนางานครูต้นแบบกับครูเครือข่าย

ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทุกประการ เช่น ครูเครือข่ายทุกคนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมกิจกรรมและสามารถดำเนินต่อเองได้ด้วยตนเอง ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความพอใจ สังเกตจากการให้ความร่วมมือสนับสนุนเครื่องแต่งกาย การรับส่งระหว่างการฝึกซ้อมดนตรี การออกนอกสถานที่ราชการผู้บริหารให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ผลจากการดำเนินงานร่วมกันโดยเน้นให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด เรียนแบบเรียนแบบ เรียนแบบการทำซ้ำเรียนแบบมีส่วนร่วม เรียนแบบสร้างบทบาทสมมุติ เรียนแบบแสดงจริง ส่งผลให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้เด็ก เก่ง เป็นคนดี และมีความสุข

ข้อดีของการสร้างเครือข่ายแบบกัลยาณมิตร

การสร้างเครือข่ายแบบกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นแนวทางการทำงานร่วมกันเหมือนพี่น้องการร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า วิชาดนตรีสิ่งที่เด็กจะได้รับคือ

1. นักเรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน ร่วมแสดง-

ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2. นักเรียนที่โอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่เรียนมาก่อนแล้ว โดยกิจกรรมที่จัดในลักษณะปลายเปิด จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรับผิดชอบในการแบ่งกลุ่ม ทำให้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้อีก

3. นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมที่ครูมอบหมายและสนใจ

4. นักเรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่มเพราะนักเรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ทำให้นักเรียนมีการและเปลี่ยนแปลงกันระหว่างเพื่อน

5. นักเรียนมีความสามัคคีกันในกลุ่ม เพราะในการทำงานต้องช่วยเหลือกัน ดังนั้นนักเรียนต้องช่วยกัน ไม่แข่งขันกัน

บทบาทของครูผู้สอนวิชาดนตรี

การเตรียมตัวตนเอง ครูต้นแบบต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ ให้คำอธิบาย คำปรึกษา ความรู้ข้อมูล ที่ชัดเจนแก่ครูเครือข่ายและนักเรียน

การเตรียมแหล่งข้อมูล ครูต้นแบบคงไม่ใช่ผู้บอกเล่าความรู้อีกต่อไป ต้องสามารถจัดเตรียมกระบวนการสอน สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมที่ใช้ในห้องเรียนด้วยตนเอง จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมี-

บทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด

สรุปแนวทางการสร้างเครือข่ายครูสอนดนตรี

ครูผู้สอนวิชาดนตรีหรือครูที่สอนวิชาอื่น ๆ สิ่งที่จะนำเสนอไว้คือ การยอมรับความแตกต่าง เสริมสร้างกระบวนการคิดแก้ปัญหา เรียนรู้ชีวิตจริงอิงปัญญา บูรณาการความรู้คู่คุณธรรม สร้างสื่อและสิ่งแวดล้อมที่สมวัยพร้อมกับการทำวิจัยการศึกษา เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ชุมชนร่วมใจทั่วไทยเออย

ยอมรับความแตกต่าง คือ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างส่วนตัวบุคคล

เสริมสร้างกระบวนการคิดแก้ปัญหา คือ ยึดทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

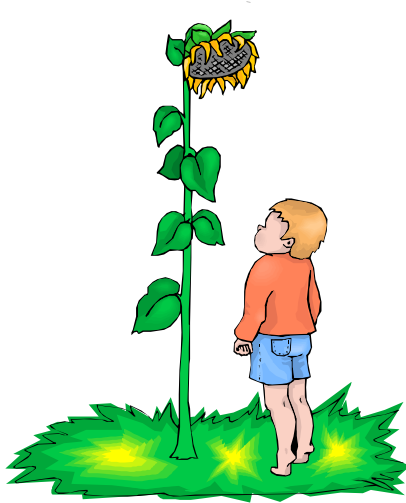
เรียนรู้ชีวิตจริงอิงปัญญา คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำ ได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

บูรณาการความรู้คู่คุณธรรม คือ จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สร้างสื่อและสิ่งแวดล้อมที่สมวัยพร้อมทำวิจัยการศึกษา คือครูผู้สอนสามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก

นำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรียนรู้ได้ตลอดเวลา ชุมชนร่วมใจทั่วไทยเอ๋ย คือ จัดการ-
เรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ ประสานความร่วมมือบิดา-
มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนา
ผู้เรียนตามศักยภาพ

จากครูต้นแบบ พัฒนาสู่เพื่อนครูเครือข่าย อย่างไม่หยุดยั้ง

การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของครู-ทุกคน ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เช่นการเข้ารับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ดูงาน ศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ หลังจากครูได้รับคัดเลือกเป็นครูต้นแบบวิชาดนตรี ปี 2541 ตลอดเวลาได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษาต่อระดับปริญญาโท ปี 2543 สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยภูมิพลสังคีต มหาวิทยาลัยมหิดล การรับทุนผู้ช่วยสอนระดับปริญญาโท ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล การศึกษาดูงานที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และยังสามารถศึกษาดนตรีชนเผ่าต่าง ๆ เช่นเผ่าไทแดง เผ่า ไทดำ เผ่าขมุ เผ่าไทลื้อ ดนตรีในหลวงพระบาง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะดนตรี กีฬา ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์, 2540.
- วิชาการ, กอง. **การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.
- วิชัย ดิสสระ. **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน .** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.
- สุกรี เจริญสุข. **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี.** กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดีย สแควร์, 2541.

แนะนำครูต้นแบบ ปี 2542

ชื่อ/นามสกุล	นายกิจชัย ส่องเนตร			
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7			
สถานที่ทำงาน/สังกัด				
ชื่อสถานที่	โรงเรียนราชานุบาล			
สังกัด	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ			
ตำบล	ในเวียง	อำเภอ	เมือง	
จังหวัด	น่าน	รหัสไปรษณีย์	55000	
ที่อยู่	บ้านเลขที่	36/1	ถนน	รังษีเกษม
ตำบล	ในเวียง	อำเภอ	เมือง	
จังหวัด	น่าน	รหัสไปรษณีย์	55000	
โทรศัพท์				
โทรศัพท์ที่ทำงาน	0-5477-2773			
โทรศัพท์มือถือ	0-1884-9830			
โทรสาร	0-5477-2773			

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นางสาวมยุรี จารุปาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นักวิจัย

นายกิจชัย ส่องเนตร ครุทัศน์แบบ ปี 2541

วิชา ดนตรี ระดับ ประถมศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธ์ สุทธิจิตต์

ผู้ดำเนินการโครงการ

นางสาวภักธินดา พันธุมเสน

นางสาวสมรัชนีกร อ่องเอิบ

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

นางสาวชนิดา อาคมวัฒนะ

บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

ผู้ประสาน

นายสมยศ พันธุ์โอพารกุล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

สำนักนายกรัฐมนตรี

ในวันนี้ ผลงานการวิจัยในห้องเรียนจากครูแห่งชาติ-
รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยของท่าน
เหล่านี้ ต่อไปจะกลายเป็นตำนานของการปฏิรูปการเรียนรู้-
ที่ **ทำโดยครู เพื่อครู** เมื่อก่อนนี้ ถ้าเป็นงานวิจัย
พวกเราต้องใช้เวลาศึกษาหรือต้องปีนขึ้นไปดูถึงจะรู้-
และเข้าใจ แต่ตอนนี้ เรามีงานที่**ทำโดยครูและเพื่อ**
ประโยชน์ของครู ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมแล้ว

ดร.รุ่ง แก้วแดง

บันทึกท้ายเล่ม

